SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: ***office@svf.se***
HEMSIDA: ***www.svf.se***
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30–16.30
(MAJ–AUGUSTI: 9.00–11.30, 12.30–16.00)

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Ordförande:
EVAMARI LEWIN, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 22
MOBIL: 070-211 90 35
BOSTAD: 08-736 02 00
E-POST: ***evamari.lewin@svf.se***

Kansli- och ekonomichef:
PER CARLSSON, ***pol mag***
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
BOSTAD: 08-650 44 32
E-POST: ***per.carlsson@svf.se***

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 070-418 07 99
BOSTAD: 08-765 91 19
E-POST: ***anders.lefrell@svf.se***

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 070-717 73 19
BOSTAD: 08-651 09 65
E-POST: ***christina.arosenius@svf.se***

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

Ombudsman
AMELIE LOTHIGIUS, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-788 70 47
BOSTAD: 08-26 25 39
E-POST: ***amelie.lothigius@svf.se***

Ekonomiassistent
BIRGITTA LARSSON
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: ***birgitta.larsson@svf.se***

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: ***marianne.lundquist@svf.se***

Administrativ assistent
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: ***karin.henriksson@svf.se***

Plusgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

ledare

Många aktiva för veterinärmedicinens utveckling

SÅ HAR "DJURSMITTUTREDNINGEN" äntligen överlämnats till regeringen. Det skedde samma dag som den här ledaren skrivs varför en närmare analys inte kan lämnas än. Det är dock viktigt att ta del av innehållet och reagera på det som föreslås.

En förenklad sammanfattning är att näringen föreslås ta ett större ekonomiskt ansvar för bekämpande av smittsamma sjukdomar. Detta kan komma att negativt påverka dagens goda djurhälsoläge. Eftersom många infektionssjukdomar hos djur är zoonoser kan det också få en negativ påverkan på folkhälsan. Sambandet är uppenbart när det gäller infektioner orsakade av multiresistenta bakterier som MRSA och ESBL, men också för andra infektioner.

Allt i utredningen är dock inte negativt och bland annat förslaget till en ny djursmittlag som ger en tydligare ansvarsfördelning måste ses som konstruktivt.

Som nämndes i förra numret av veterinärtidningen har den gamla livsmedelssektionen nu breddat sin inriktning och blivit sektionen för veterinär folkhälsa. Den nya sektionen borde vara en naturlig hemvist för veterinärer som är verksamma på de statliga verken och för länsveterinärer, förutom de som redan tidigare var medlemmar i livsmedelssektionen.

Det är alltså fullt möjligt att bilda nya sektioner i SVS och som medlem i förbundet är det möjligt att vara med i flera. Vad som förhoppningsvis ligger närmast i tiden är en särskild sektion för djurskydd. Frågan har tagits upp vid flera fullmäktigemöten och förberedelser för bildandet diskuteras. Kan vi förvänta oss att vi får en sektion för djurskydd under 2011? Efter den senaste tidens händelser och med griskrisen i färskt minne är det angeläget att djurskyddsfrågorna får en ökad tyngd inom förbundet.

SVS verkar fortsatt för att öka den veterinära kompetensen. Det är glädjande att konstatera att de första steg II-specialisterna nu börjar bli redo för examination. Detta gäller ämnesområdena bilddiagnostik och kirurgi men också inom de övriga områdena börjar kandidaterna bli klara. I slutet av mars kommer SVS med anledning av detta att anordna en utbildningsdag för samtliga medlemmar i ESK-grupperna om hur examinationer ska utföras.

När det gäller steg I-specialistutbildningarna arbetar den nya sektionen för veterinär folkhälsa med att ta fram ett omarbetat specialistutbildningsprogram med arbetsnamnet "Specialistkompetens i veterinär folkhälsa och livsmedelssäkerhet".

Ytterligare en steg I-utbildning är under utveckling. Det är specialistutbildning inom området "Exotiska smådjur". Ett förslag till utbildningsplan är redan framtaget och har skickats till Jordbruksverket för kommentarer.

Som framgår av alla aktiviteter arbetar sektionerna inom SVS hårt. Det är fantastiskt att så många av våra kolleger offrar sin fritid för att föra veterinärmedicinen framåt. Stort tack till alla dessa eldsjälar och jag hoppas att fler blir aktiva inom SVS och förbundet för det ger också mycket tillbaka.

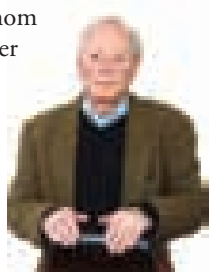

PER JONSSON
ordförande, SVS

innehåll

ledare av P Jonsson
Många aktiva för veterinärmedicinens utveckling 3

reportage av S Fredriksson
Tove forskar på KI
Rena "guldruschen" inom genetikområdet 6

vetenskap – granskad artikel
Hypertension vid kronisk njursjukdom hos katt
av A Norlin 11

månadens epiztel 19

vilken är din diagnos?
– Patologi 22
– Svar 48

allmänt
Veterinärer och socialt ansvar av C Holmberg 23

Fortsatt dåliga förhållanden för EUs hästtransporter av U Lagerquist 29

Avgifter och premier för 2011 av P Carlsson 35

från styrelsen
Rapport från förbundsstyrelsens möte den 30 november av K Lundborg 37

disputationer
Ryggont hos människa och hund 38

Bättre spermafrysning kan rädda vilda kattdjur 39

Studier av grisens immunförsvar vid diarrésjukdom 40

insänt
Öppet brev till Livsmedelsverket
Var finns logiken? av H Henriksson 41

replik
Större kontrollkrav ju längre bort konsumenten är
av K Scherling och A H Kautto 42

ansvarsärende
Säkerställde inte fri urinpassage hos katt
av J Beck-Friis 44

bokanmälan 50

bokanmälan 51

noterat
- Get together-party fällt av IGM 20
- EU uppmärksammar veterinäryrket 28
- Biverkningar av ny avlivningsvätska 28
- Massiv kritik mot djursmittutredning 43
- Skärpta regler mot smittspridning 43
- Vårdades på akuten efter hästkur 48
- Hemsida om cancer hos hund och katt 49

kanslinytt 51

kongresser & kurser 53

kåseri
Rovdjurspolitik av S Fredriksson 57

PHARMA DISTRIBUTION

DIN LEVERANTÖR AV ULTRALJUD!

Kontakta oss på:
0771 - 21 24 00

www.pharmadistribution.se • info@pharmadistribution.se

Tove forskar på KI

Rena ”guldruschen” inom genetikområdet

Text och foto:
Suzanne Fredriksson

När Tove Fall hade gjort klart sitt examensarbete och var redo att gå ut i det veterinära arbetslivet hade hon beslutat en sak – hon skulle aldrig börja forska och bli doktor. Men, man ska aldrig säga aldrig. När veterinärtidningen träffar Tove är det i en av de ”hetaste” forskarmiljöerna man kan hitta, Institutionen för biomedicinsk epidemiologi och biostatistik vid Karolinska Institutet.

Hur kunde det svänga från ”aldrig” till det här?

– När jag blev färdig 2005 var jag helt inställd på att bli smådjursveterinär och började jobba på Södra Djursjukhuset. Helst hade jag velat vara kvar på SLU, men där fanns inget jobb just då. Efter ett halvår ringde Åke Hedhammar, professor vid Institutionen för kliniska vetenskaper, och frågade om jag ville jobba med diabetes. Åke är väldigt bra på att ”ragga” folk och knyta ihop grupper och jag sade ja direkt.

Tove blev snart lika säker på att hon ville forska som på att hon var ointresserad från början. Hennes inriktning blev hormonsjukdomar och deras genetiska bakgrund och då speciellt diabetes. Under flera år var Tove med och samlade in material som sedan låg till grund för hennes doktorsavhandling.

– Jag ingick i en grupp som bland annat studerade den genetiska bakgrunden till jämthundstikars överrepresentation när det gäller diabetes. Gruppen leddes av professor Kerstin Lindblad-Toh, en av de mest framstående på området. Hon arbetar dels på Uppsala Universitet och dels på Broad Institute i Boston, berättar Tove som under sin doktorandtid fick chansen att tillbringa en hel del tid på Broad Institute och Cornell University utanför New York.

Efter disputationen fanns vissa möjligheter att som postdoc fortsätta sin diabetesforskning

Under flera år var Tove med och samlade in material om hundar och diabetes där speciellt intresse ägnades åt jämthundtikarnas överrepresentation.

När Tove studerade hade hon inte en tanke på att bli forskare. Nu jobbar hon i en av de "hetaste" forskarmiljöer man kan hitta.

i USA. Men det är inte så lätt att flytta med familj och hund.

– Bara tanken på att sätta vår vorsteh i karantän avskräckte, säger Tove och avslöjar sin stora kärlek till familjens hund.

När maken Nils tipsade Tove om en annons om en passande forskartjänst på Karolinska Institutet sökte hon – och ett tjugotal andra – platsen.

– Jag passade tydligen in i profilen och nu har jag arbetat här sedan i september 2010, berättar Tove.

Hur reagerar övriga medarbetare här på att du är veterinär?

– Många höjde lite på ögonbrynen när de fick veta att en veterinär fått jobbet, men det har inte varit några negativa reaktioner, tvärtom. De flesta tycker det är roligt. Merparten här har faktiskt annan bakgrund än medicinsk. Här finns flera andra yrkesgrupper representerade som till exempel datafolk och psykologer.

På institutionen pågår flera stora forskningsprojekt som Tove är inblandad i på ett eller annat sätt. Hur skiljer sig studierna ni gör här mot det du sysslat med tidigare?

– Mängden av allting. Vi jobbar ofta i stora konsortier, ibland tillsammans med utländska universitet, och med gigantiska volymer av information. I mina studier kanske det deltog 20 hundar, här handlar det om tusentals individer, ibland hundratusentals, och det innebär omfattande databaser som ska hanteras. Ofta arbetar många med samma material och det sker ett kontinuerligt utbyte av erfarenheter och frågor.

– Även på möten märks det att det är så många fler personer inblandade här jämfört med det jag upplevt tidigare. Det finns fler referenser tillgängliga och presenterar man en "upptäckt" kan någon ha sett samma sak i ett annat sammanhang tidigare. Det är förstås väldigt värdefullt.

Toves tjänst är finansierad i två till fyra år framåt. Förutom forskning rörande diabetes är hon också delaktig i projekt som innefattar övervikt, blodtryck och andra metabola sjukdomar. I en studie, ett EU-finansierat projekt, leder Tove en grupp som studerar en av 20 kohorter där sammanlagt 250 000 personer med registrerat BMI ingår. Hon förklarar hur man jobbar med "snippar", SNP-ar, Single Nucleotide Polymorphisms, varianter som finns överallt i arvsmassan och som utgör den ärftliga delen för många sjukdomar.

Har du helt släppt hundarna?

– Nej, jag ingår fortfarande i SLUs genetikgrupp, men numera är jag så pass mycket "senior" att jag kan få andra att göra grovjobbet. Med hjälp av doktoranden Emma Strage håller vi på med en kartläggning av sambandet mellan insulin och tillväxthormon. I en annan grupp har vi precis startat arbetet med att se om det finns samband mellan hundens och ägarens hälsa. Vi klassificerar alla som äger eller ägt hund de senaste tio åren i Sverige, även ägarens familjemedlemmar. I forskargruppen ingår veterinärer, läkare och epidemiologer och vi använder oss av Jordbruksverkets hundregister och Agrias sjukdomsregister som omfattar ungefär en miljon hundar.

– Den första delen av studien handlar om att bygga upp databasen, med ägarens och hundens sjukdomar, medan avsikten med del två är att se om det är möjligt att använda hundens sjukdomar som "vaktposter" för människan, förklarar Tove i stora drag. Hon tillägger också att hon tycker att det rent allmänt är alldeles för lite kontakt mellan forskare på human- och veterinärsidan.

Huvudsysslan är dock arbetet på KI och forskningen kring de ärftliga faktorer som gör att vissa individer drabbas av diabetes.

– Diabetes är en otroligt komplex och svår sjukdom att arbeta med. När jag höll på med mina studier på SLU blev jag snabbt ”diabetesexpert” där. Det kan jämföras med en diabetesläkare som har fem års tilläggsutbildning och en diabetessköterska som har ett års vidareutbildning. För en veterinär är internmedicin ett brett område och den spetskompetens som finns på humansidan har vi inte alls, säger Tove och fortsätter:

– Det är svårt att göra stora studier med hundar som har diabetes då merparten av alla hundägare, ungefär 70 procent, väljer att avliva djuret direkt när de får beskedet. Man bör aldrig övertala en hundägare att behandla eftersom det är ett omfattande åtagande som innebär stora inskränkningar i ägarens och hundens frihet.

Tove hoppas på att kunna återföra en hel del kunskap från KI till veterinärmedicinen.

Hon har i egen regi haft en del korta kurser redan och har också en idé om att kanske starta en diabetesmottagning för hundar.

– Ibland saknar jag det praktiska arbetet, även om fördelarna med att forska överväger, säger Tove som även försökte ”värva” nya vetgiriga veterinärer till forskningsarbete när hon nyligen pratade om hur det är att forska för årskurs sex.

– Ett par stycken blev väldigt intresserade. SLU har en bra forskarutbildning och jag har väldigt stor nytta av den grund jag fick där.

Vad är det som är svårast om man ska lyckas slå sig fram i konkurrensen på ett ställe som Karolinska Institutet?

– Att få artiklar publicerade i välrenommerade tidskrifter. Man måste ha draghjälp av professorer som har stort inflytande, bra kontakter och som verkligen hjälper sina forskare. Att ”hitta något” som gör att man kommer överst i en radda på 100 författare till en artikel, som det ofta är här, vore naturligtvis kul, säger Tove. Hon har försökt att få en artikel om sina hundstudier publicerade i en brittisk diabetestidning, men det har blivit blankt nej.

Hur ser framtiden ut, det ser ut som om familjen kommer att växa inom kort?

– Ja, barn nummer två är på väg. Jag och min man kommer att dela på föräldraledigheten. Det gjorde vi förra gången också och det fungerade bra. En stor fördel med forskarjobbet är att man kan arbeta lite ”hur som helst”. Jag gillar att sitta hemma på kvällarna och grotta med statistik till exempel.

– Det händer så otroligt mycket inom genetikområdet att man inte kan vara borta särskilt länge om man vill göra karriär. Det råder rena ”guldruschen” för närvarande.

– Att komma tillbaka till veterinärmedicinen så småningom och starta en egen forskargrupp skulle självklart vara jättekul, avslutar Tove samtidigt som några journalistkolleger från SVTs Rapport kommer för att intervjua hennes professor, Erik Ingelsson, om de senaste rönen från institutionen. Någon har tydligen hittat ”guld”. ■

Tove är med i en grupp som håller på att undersöka sambandet mellan hundars och deras ägares hälsa. Kanske kan hundarna användas som ”vaktposter” för vissa sjukdomar i framtiden?

Tove Fall är 31 år. Hon kommer från Huddinge söder om Stockholm. Innan hon beslöt sig för att satsa på veterinäryrket (”läkare verkade så stressigt”) arbetade hon som hästskötare, servitris och båtgast i USA, Israel och Grekland. Hon studerade två årskurser på veterinärlinjen innan hon tog ett studieuppehåll och reste till Bolivia och deltog i ett mul- och klövsjukeprojekt i tre månader. Under den fortsatta studietiden sommarjobbade hon flera år på AstraZeneca, men även som djursjukvårdare och distriktsveterinär.

Tove är gift med Nils Fall, även han veterinär. Paret uppmärksammades i bland annat Upsala Nya Tidning när båda samtidigt promoverades i höstas. Förutom Tove och Nils består familjen av dottern Ebba , två och ett halvt år, samt vorstehtiken Ikka. När den här tidningen kommer ut kan det hända att familjen har utökats med ytterligare en liten.

Tove är vegetarian och har tränat och tävlat i multisport. Numera blir det inte lika mycket träning, men cykling och skidåkning med Ikka och lite segling har hög prioritet.

ANNA NORLIN, leg veterinär*
Handledare: Nina Pettersson, leg veterinär, specialist i hundens och kattens sjukdomar, Södra Djursjukhuset, Kungens kurva.

Hypertension vid kronisk njursjukdom hos katt

Kronisk njursjukdom (CKD) är vanligt hos äldre katter, ofta kombinerat med hypertension. Det är inte bevisat att hypertension bidrar till kortare överlevnadstid hos katterna, men behandling är motiverad för att undvika sekundära organskador. Artikeln ger en översikt av vad som är känt i litteraturen om hypertension hos katter med kronisk njursjukdom. Den utgör författarens skriftliga redovisning för specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar.

granskad artikel

INLEDNING

Katter med kronisk njursjukdom är vanligt förekommande i veterinär klinisk verksamhet. Dessa patienter kan samtidigt ha högt blodtryck. För att optimera behandlingen skulle större förståelse för de patofysiologiska förloppen vid njurskada med samtidig hypertension vara värdefull. Val av lämplig diagnostik, behandlingsmetod och uppföljning är av vikt för behandlingsstrategin. Detta arbete har till avsikt att ge en översikt av vad som är känt i litteraturen om hypertension hos katter med kronisk njursjukdom.

KRONISK NJURSJUKDOM HOS KATT

Definition och prevalens

I engelskspråkig litteratur har kronisk njursjukdom tidigare ofta förkortats CRF, chronic renal failure. Som nuvarande nomenklatur anges oftare CKD – chronic kidney disease, en förkortning som kommer att användas fortsättningsvis i texten. CKD kan t ex definieras som njurskada som pågått i minst tre månader, med eller utan minskad glomerulär filtrationsförmåga (GFR), eller en 50-procentig minskning av GFR som kvarstår i åtminstone tre månader (23). Kronisk njursjukdom är en vanlig åkomma hos äldre katter (17, 20, 21, 22, 28), men ovanligt hos yngre (22) (Figur 1). En amerikansk studie anger att bara en procent eller färre av katter under sju år är drabbade (22). Cirka tio procent av tioåriga katter, liksom 15–30 procent av 15-åriga katter har CKD enligt amerikanska och brittiska författare (22, 28). Flera menar att förekomsten har ökat de senaste åren, utan att spekulera i orsaker till detta (21, 29). Frånsett behandlingsalternativet njurtransplantation anses CKD obotlig, och är en vanlig dödsorsak hos katt (11, 21). ➤

Foto: Eivor Rasehorn

Figur 1. *Kronisk njursjukdom är en vanlig åkomma hos äldre katter men ovanligt hos yngre.*

➤ **IRIS-klassificering**

Ett sätt att förhålla sig till kronisk njursjukdom hos hund och katt är att använda sig av den klassificering som 2006 föreslagits av IRIS – International Renal Interest Society (31). IRIS-klassificeringen baseras på kreatininvärden, graden av proteinuri och blodtryck, och är uppbyggd för att kunna lämna riktlinjer för behandling. Klassificeringen inleds med kreatininvärden, för att skapa fyra huvudstadier av kronisk njursjukdom – stadium I, II, III och IV. Därefter skapas undergrupper baserade på graden av proteinuri (31). Proteinurin ska uppmätas med UPC-kvot, urin-protein/kreatininkvot (26, 31). Denna metod korrigerar för varierande urindensitet och har visats överensstämma väl med den metod där proteinmätningar görs i urin uppsamlat under 24 timmar, vilken är den mest tillförlitliga metoden vid mätning av proteinuri (26, 28). Undergrupperna anges som fri från proteinuri, i gråzonen eller påtaglig proteinuri.

Ytterligare en indelning görs baserat på djurets blodtryck. Blodtrycket delas in i fyra kategorier där risken för organskador bedöms som minimal, låg, medel eller hög. Vidare finns sedan riktlinjer för behandling och uppföljning baserat på vilken kategori patienten tillhör. Utöver behandlingsrekommendationer rörande proteinuri och hypertension, finns även information om hur man bör förhålla sig till exempelvis förhöjda fosfatvärden och eventuell acidos (31). IRIS-klassificeringen hänvisas ofta till i publicerade artiklar (9, 20, 23, 26, 28).

HYPERTENSION HOS KATT

Definition

Blodtryck mäts i systoliskt (övre) och diastoliskt (undre) tryck, samt medeltryck, eller mean arterial pressure, kallat MAP (2, 4, 10). I studier rörande hypertension hos katt har den för studien definierade gränsen för hypertension ofta angetts som 170–175 mmHg i systoliskt tryck (5, 8, 9, 25, 27). Vald gräns har dock varierat från 141 (7) upp till 200 mmHg (4).

Att en exakt gräns är svårdefinierad har flera orsaker. Påverkan av stress är en bidragande faktor. Vid blodtrycksmätning hos katt riskerar man en så kallad ”white coat effect”, vilken beskriver den hypertension som uppstår när katten blir stressad av hanteringen och miljön hos veterinären (1, 2, 4, 9, 10, 16, 18, 24). Dessutom är kattens hypertension ofta del av ett större sjukdomskomplex. Över 80 procent av hypertensionsfallen hos katt anses vara sekundära (2), vilket innebär att hypertension uppträder samtidigt som annan sjukdom, såsom njursjukdom eller hypertyreoidism (5, 7, 8, 15, 19, 27, 29). Detta gör att blodtrycksmätning hos alla katter oavsett orsak till veterinärbesöket inte rekommenderas. Istället bör man identifiera de katter som tillhör riskgrupperna för hypertension, och mäta blodtrycket hos dem (2, 4). Hittills har ingen ras- eller könsskillnad vad gäller blodtryck kunnat bevisas, och inte heller fetma (2) eller ålder har visats ensamt påverka blodtrycket (2, 15).

Istället för en exakt gräns för hypertension hos katt kan värderingen av blodtrycket ställas mot risken för organskador. Hypertension ökar risken för skador på inre organ såsom njurar, ögon, hjärta och hjärna (1, 2, 4, 5, 7, 23, 25). En indelning i fyra kategorier tillämpas av IRIS (31) och rekommenderas av American College of Veterinary Internal Medicine (ACVIM) Consensus Study Panel (2), se Tabell 1.

Möjliga organskador vid hypertension

Vid hypertension finns risk för sekundära skador i ögon, hjärta, kärl, centrala nervsystemet och njurarna (9, 10, 16, 18, 23, 25). I ögonen ses t ex ödem, blödningar och vindlande kärl i näthinnan, papillödem, blödningar i glaskroppen och i allvarligare fall även glaukom, näthinneavlossning och blindhet (1, 2, 4, 7, 23). När motståndet mot hjärtats arbete ökas av ändringar i det perifera blodtrycket kan blåsljud, arytmier och galopprytm uppstå. I hjärtat kan hypertrofi av interventrikulära septum och vänster kammarvägg ses, liksom minskad inre diameter i vänster kammare i diastole, vänster förmaksförstoring och dilatation av proximala aorta (1, 2, 7, 10, 16, 18, 25). Cirka 80 procent av katter med hypertension bedöms ha någon typ av hjärtabnormitet (2, 25). När centrala nervsystemet utsätts för hypertension kan hjärnödem, ischemi, blödningar och infarkter uppstå (2, 4, 10, 18). Hypertensiv encefalopati kan ge symtom såsom epileptiska anfall, ataxi, balansrubbningar, nystagmus, head tilt, desorientering och beteendeförändringar (1, 2, 4, 18, 23). Hur njurarna påverkas beskrivs senare i artikeln.

MÄTMETODER

Direkt metod

Direkt blodtrycksmätning innebär att en kateter placeras i en artär. Katetern är kopplad till en transduktor, som mäter trycket som visas på en monitor. Direkt metod är den mest tillförlitliga mätmetoden. Den är dock invasiv, tekniskt avancerad samt kräver sedering och specialutrustning, varför den används främst i forskningssyfte (1, 2, 4, 19).

Indirekta metoder

Det finns flera indirekta mätmetoder beskrivna för katt. Vid alla dessa metoder används en kuff för att stasa av ett blodkärl. Metoden för att mäta kärlsignalen efter det att kufftrycket släppts varierar dock (1, 2, 4, 10, 19). De här beskrivna metoderna är alla exempel på indirekta mätmetoder.

Auskultatorisk metod

Vid auskultatorisk metod används steto-

Tabell 1. Riskkategorier i förhållande till blodtrycket enligt IRIS och ACVIM Consensus Study Panel (2, 31).

Riskkategori	Systoliskt tryck	Diastoliskt tryck	Risk för organskador
I	<150	<95	Minimal
II	150–159	95–99	Liten
III	160–179	100–119	Måttlig
IV	≥180	≥120	Stor

Foto: Göran Arvidson

Figur 2. *Blodtrycksmätning med dopplerteknik. I vänster kant anas de hörlurar som används.*

skop för att uppfatta ljud i artären distalt om kuffen, allteftersom kuffen töms på luft. Denna metod används traditionellt på humansidan. Om bara stetoskop och ingen kuff används hörs inga ljud, då normalt arteriellt blodflöde är laminärt, vilket inte ger upphov till hörbart ljud. Då kärlet stasas av med en kuff och kufftrycket sedan sänks till motsvarande systoliskt blodtryck kan blodet åter förflytta sig, men nu med turbulent flöde. Turbulent flöde kan höras i form av så kallat Korotkoffljud. När kufftrycket sjunkit så lågt att turbulensen upphör hörs inte längre något ljud, vilket innebär gränsen för diastoliskt blodtryck. Hos hundar och katter är Korotkoffljuden låga i både amplitud och frekvens, vilket gör metoden svår och sällan använd (4).

Dopplertekniken

Hittills är dopplertekniken den mest använda vid indirekt blodtrycksmätning på hund och katt. En prob sänder ut ultraljudsvågor och jämför frekvensen på utsänd signal och den som reflekteras tillbaks till proben. En stillastående yta ger ingen förändring i frekvens. När ultraljudsvågorna däremot möter föremål i rörelse, såsom blod, ändras frekvensen vilket ger upphov till ett hörbart ljud. Med en uppblåst kuff stasas kärlet av och blodet står stilla, och inget ljud hörs. Då kuffen tömts på tillräckligt med luft kan blodet åter förflytta sig, och ljud hörs (Figur 2). Blodtrycksvärdet då ljudet började höras noteras (1, 2, 4, 10). Dopplermetoden används framför allt för mätning av det systoliska blodtrycket. Det diastoliska trycket kan mätas genom att uppfatta en förändring i ljudets amplitud, från högt och tydligt (systoliskt tryck) till dovt och lägre (diastoliskt tryck). Detta ger dock stort utrymme för subjektiva bedömningar (1, 10). En studie visade att diastoliskt tryck gick att bestämma vid cirka hälften av mätningarna, och att statistiskt signifikanta skillnader i det diastoliska trycket sågs beroende på vem som utförde mätningen. Författarna drog då slutsatsen att diastoliskt tryck inte mäts tillförlitligt med dopplertekniken (10).

Oscillometrisk metod

En nyare metod för blodtrycksmätning är oscillometri. Metoden läser av tryckförändringar i kuffen vilka skapas av artärpulsen allteftersom kuffen töms på luft. Värden erhålls för både systoliskt och diastoliskt tryck, liksom MAP och pulsfrekvens. Denna metod är automatisk och ger inte utrymme för subjektiva tolkningar (1, 4). Oscillometrisk utrustning är dyrare än dopplerutrustning, och metoden ger en större mätosäkerhet (Figur 3). En studie noterade större skillnad mellan mätningarna på varje enskild patient med oscillometri jämfört med doppler, varför ett medelvärde av flera olika mätningar rekommenderas. I samma studie uppmättes trycket hos flera katter med retinaavlossning, ett tydligt tecken på hypertension, till 140–150 mmHg när oscillometri användes, medan dopplermätning gav värden på över 200 mmHg hos samma katter. Författaren rekommenderar därför ett lägre referensintervall för katter när oscillometri måste väljas som mätmetod, vilket stämmer överens med tidigare studier, men anser att dopplermetoden ger mer ➤

Foto: Göran Arvidson

Figur 3. *Oscillometrisk mätutrustning. Denna apparatur är dyrare än dopplerutrustning, och metoden ger en större mätosäkerhet.*

➤ tillförlitliga värden vid användning på katt (10). Andra författare går så långt som att helt avråda från användning av oscillometri hos katt och små hundar, på grund av risken för kraftig underestimering av blodtrycket (1). Dessutom kräver metoden att patienten är stilla under hela undersökningen, vilket gör att mätningen ibland tar lång tid, och ibland misslyckas helt (10). Försök har gjorts med en ny metod, högdefinitionsoscillometri, på katter och hundar i narkos. Utvärdering av metoden på vakna djur återstår (2).

Fotopletysmografisk metod

Fotopletysmografisk metod mäter arteriell volym med hjälp av infraröd strålning och är framtagen för att användas på människors fingrar. Metoden är endast lämplig för djur som väger mindre än tio kilo, varför användningen inom veterinärmedicinen inte utvecklats vidare (1, 2, 4).

BLODTRYCKSMÄTNING PÅ KATT

Oavsett vald mätmetod finns flera saker att beakta när blodtryck mäts på katt. Många författare understryker vikten av kunskap och vana att utföra mätningar (1, 2, 4). Flera påpekar att en erfaren djursjukvårdare med riklig träning oftast är bättre lämpad att utföra blodtrycksmätningar än en veterinär (2, 4). För att kunna jämföra sina mätningar är det avgörande att utföra momenten likadant från gång till gång.

De flesta rekommenderar en tillvänjningsperiod för katten på 5–10 minuter i undersökningsrummet innan mätning. Ofta rekommenderas att det första mätvärdet helt bortses från, att flera värden sedan uppmäts, t ex fem, och att ett medelvärde av dessa används. Allt detta syftar till att minska stresspåverkan på slutresultatet (1, 10, 24, 27).

Kuffens storlek är viktig. Kuffens bredd ska motsvara 30–40 procent av benets omkrets där kuffen placeras (1, 2, 4, 10). En för stor kuff ger generellt falskt låga värden, och en för liten kuff falskt höga värden (4). Diagnosen hypertension bör inte baseras på ett enda mättillfälle, såvida inte tydliga symtom på högt blodtryck samtidigt föreligger, såsom retinaavlossning eller centralnervösa symtom (1, 2, 4, 27).

NJUREN OCH BLODTRYCKET – FYSIOLOGI

Hos en väl fungerande njure påverkas trycket inne i glomeruli, kärlnystanen, mycket lite av det systemiska blodtrycket. Detta är möjligt på grund av njurens autoreglering. Genom en konstriktion i den afferenta (tillförande) arteriolen, och/eller en dilatation av den efferenta (avförande) arteriolen, kan glomeruli skyddas från ett högt tryck (4, 17) (Figur 4). Vid eventuellt blodtrycksfall kan trycket i glomeruli upprätthållas genom konstriktion av den efferenta arteriolen (17). Det senare sker framför allt genom renin-angiotensin-aldosteronsystemet, även kallat RAAS (29).

RAAS aktiveras i njuren bland annat av blodtrycksfall eller av sympatiska nervsystemet vid chock (8, 17). Renin frisätts från juxtaglomerulära celler i njuren och omvandlar angiotensinogen till angiotensin I. Angiotensin I hydroliseras i sin tur av ACE, angiotensin converting enzyme, till angiotensin II. Angiotensin II kan potent höja blodtrycket både lokalt och systemiskt. I glomeruli höjs det intraglomerulära trycket genom konstriktion av den efferenta arteriolen (17, 21, 29). Det systemiska trycket höjs dels genom konstriktion av perifera kärl, dels genom att öka resorptionen av natrium och vatten i proximala tubuli vilket ökar blodvolymen, och dels genom att påverka centrala nervsystemet så att ökad törst upplevs. Dessutom stimulerar angiotensin II till frisättning av aldosteron. Aldosteron minskar förlusten av natrium och vatten i distala tubuli, vilket bidrar till ytterligare ökad blodvolym och därmed ökat blodtryck (17, 29).

HYPERTENSION VID KRONISK NJURSJUKDOM

Prevalens och patofysiologi

I samband med kronisk njursjukdom hos katt är blodtrycket ofta förhöjt (5, 7, 8, 9, 16, 18, 19, 27). Olika studier ger olika prevalens av hypertension hos katter med CKD. Mellan 19,4 procent (27) och 61 procent (15) har noterats. Skillnaderna kan sannolikt förklaras med varierande definitioner av hypertension liksom njursjukdom, samt skillnader i urvalet av patienter. Omvänt finns en

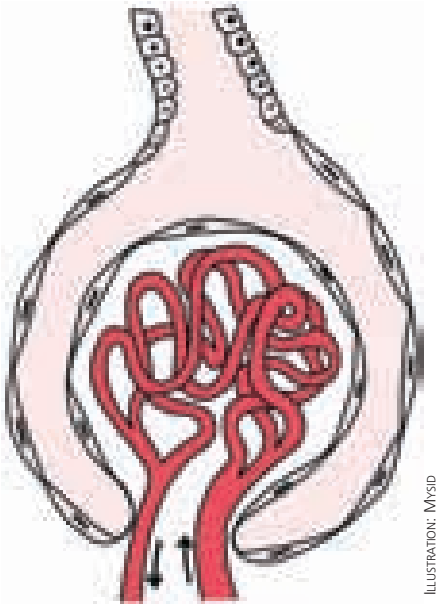

ILLUSTRATION: MYSID

FIGUR 4. *Genom en konstriktion i den afferenta arteriolen, och/eller en dilatation av den efferenta arteriolen, kan glomeruli skyddas från ett högt tryck.*

studie som visar att 100 procent av 24 katter med hypertension hade kronisk njursjukdom (4), vilket visar en stark koppling mellan hypertension och njursjukdom.

Det är ännu inte klarlagt varför hypertension uppträder samtidigt som kronisk njursjukdom (1, 4, 18). En mindre studie på katter med CKD visade ökad glomeruloskleros hos hypertensiva katter, men kunde inte klargöra om detta var orsakat av eller gav upphov till hypertension (23). Orsakerna till hypertension vid CKD anses vara multifaktoriella (1, 4). Dels kan produktion av kärlvidgande substanser från njuren, såsom prostaglandin, minska vid njurskada (15). Dels kan njurens förmåga att utsöndra natrium och vatten försämras, vilket leder till större blodvolym och högre blodtryck. En viktig orsak anses vara att RAAS aktiveras genom att renin utsöndras från skadade nefron (8, 15, 21, 29).

Studier har visat högre koncentrationer av renin, angiotensin I och II, och/eller aldosteron i blodet hos katter med kronisk njursjukdom jämfört med katter utan CKD (8, 19, 29). När istället CKD-katter med eller utan hypertension jämförts har skillnader i renin, angio-

tensin I och II eller aldosteron inte kunnat säkerställas. Materialet har dock varit litet och betydelsen av fynden därför begränsad (27). Även studier som inte visat på högre koncentrationer av renin, angiotensin I och II, och/eller aldosteron i blodet hos katter med kronisk njursjukdom jämfört med friska katter finns. Det bör påpekas att RAAS är svårt att undersöka in vivo, eftersom det påverkas kraftigt av flera fysiologiska faktorer, såsom tidpunkt på dagen och djurets position (17). Även om studier ger olika fynd är det ett väl accepterat antagande att RAAS bidrar till högt blodtryck hos katter med CKD, och att RAAS-aktiveringen även bidrar till fortskridandet av CKD (8, 17, 19, 21, 29).

Vid njursjukdom dilateras den afferenta arteriolen, vilket ökar det intraglomerulära trycket (28). Reninutsöndring från skadade nefron aktiverar RAAS som i glomeruli ger konstriktion av den efferenta arteriolen, vilket ytterligare höjer det intraglomerulära trycket (17, 21, 29). Aktivering av RAAS ökar även det systemiska blodtrycket och därmed blodflödet genom de kvarvarande välfungerande delarna av njuren. Dessa mekanismer leder tillsammans till så kallad hyperfiltration, vilket gör att njuren kan kompensera för förlorad kapacitet. Dock är denna hyperfiltration och hypertension på sikt skadlig för kvarvarande njurvävnad, varför CKD förvärras ytterligare (1, 8, 17, 26, 29). Även den tidigare beskrivna autoregleringen rubbas vid njurskada, varför det glomerulära trycket kan variera avsevärt, vilket riskerar att bidra till fortsatta njurskador (4, 17, 28).

Störningar i RAAS kan inte ensamt anges som orsak till hypertension hos katter med CKD. Bevis för detta anses bland annat vara att behandling med ACE-hämmare, som motverkar RAAS, har visats sänka blodtrycket statistiskt signifikant hos katt (1, 3, 14, 17, 29), men bara till viss del och inte tillräckligt för att kraftig hypertension skulle kunna hävas (1, 3, 5, 23, 18).

Behandling

Initiering av behandling

Det är inte bevisat att behandling av hypertension förlänger livet hos katter med CKD (5, 9, 23, 26, 28). Däremot finns studier som visar att behandling skyddar från organskador orsakade av hypertensionen, och att om hypertensionen hävs kan också redan uppkomna organskador till viss del läka ut (2, 25). Vid behandling av hypertension hos katt har avlossad retina kunnat fästa in igen, även om synen blivit återställd endast hos en minoritet. Även hypertensiv encefalopati har korrigerats med blodtryckssänkande behandling (2). En studie med 19 katter som undersöktes med hjälp av hjärtultraljud visade att vänstersidig ventrikulär hypertrofi förekom oftare hos hypertensiva katter än hos normotensiva, men att hypertrofin minskade efter insatt behandling med amlodipin (25). Det anses motiverat att sätta in behandling för hypertension hos katter med CKD för att minska risken för organskador (1, 2, 4, 7, 18). Enligt de rekommendationer som finns för katter med CKD bör behandling påbörjas då blodtrycket överskrider 160 mmHg i systolisk tryck, eller 100 mmHg i diastoliskt tryck, eller vid lägre blodtryck om tecken på samtidigt pågående organskador ses, såsom retinaavlossning (2, 31). Diagnosen hypertension bör ställas med hjälp av minst två mätningar av systoliskt blodtyck. Är det systoliska blodtrycket över 180 mmHg bör upprepade mätningar göras med en till två veckors intervall (Figur 5). Är det systoliska blodtrycket mellan 160–180 mmHg rekommenderas mätningar med två månaders intervall (31).

Behandlingsalternativ

Historiskt sett har hypertension hos CKD-katter ofta behandlats med minskad natriummängd i maten och medicinsk behandling med diuretika, betablockare, ACE-hämmare eller kalciumkanalsblockare, ofta med kombinationer av flera substanser. Resultaten har varit varierande (4, 7, 25). Studier har visat att ca 50 procent av hypertensiva katter inte blev normotensiva efter behandling med ACE-hämmaren enalapril (1). Diuretika som kan användas ➤

FOTO: GÖRAN ARVIDSON

FIGUR 5. *Diagnosen hypertension bör ställas med hjälp av minst två mätningar av systoliskt blodtyck. Är det systoliska blodtrycket över 180 mmHg bör upprepade mätningar göras med en till två veckors intervall.*

➤ mot hypertension hos t ex människa har liten effekt på hypertension hos katt med CKD. Dessutom är kaliumslösande diuretika inte att rekommendera vid njursjukdom hos katt då katterna ofta har hypokalemi (7). I genomgången litteratur dominerar helt behandlingsalternativen kalciumkanalsblockaren amlodipinbesylat och ACE-hämmaren benazepril, varför dessa presenteras närmare nedan.

Amlodipin

Amlodipin utövar sin effekt genom att blockera kalciumkanaler. Detta hindrar inflöde av kalcium som glatt muskulatur, t ex i kärlen, behöver för att kontrahera och därmed förhindras kärlkonstriktion. Detta leder till sänkt blodtryck (1, 24). Amlodipin ges en gång per dag och har visats effektivt häva hypertension hos katt (4, 5, 9, 18, 25). Studier har visat på minskningar av det systoliska blodtrycket med t ex 20,5 procent och 24 procent (5, 7). Minskningar av det systoliska trycket med 40–50 mmHg anges som typiska (2, 5, 22, 26). Amlodipin har få biverkningar (4, 5, 7, 24). Substansen har visats minska proteinuri hos katter med CKD (17). I en annan studie sågs minskad albuminuri, medan UPC-kvoten inte sänktes signifikant, vilket författarna själva misstänkte berodde på att relativt få katter ingick i studien (18).

Benazepril

Benazepril omvandlas in vivo till den aktiva metaboliten benazeprilat, som hämmar ACE, angiotensin converting enzyme (12). Benazeprilat hämmar således renin-angiotensin-aldosteronsystemet och ger upphov till sänkt blodtryck. Sänkningen är dock liten och studier har visat genomsnittliga sänkningar av systoliskt tryck på 13,1 mmHg (14) och 17,2 mmHg (29) hos katter med CKD. Benazepril ges en gång per dag och har visats ha få biverkningar vid behandling av katter med eller utan CKD (2, 11, 13, 14, 17). Hos katt utsöndras 85 procent av benazepril via gallan och bara 15 procent via njurarna, vilket är den huvudsakliga orsaken till att det kan ges utan dosanpassning vid CKD hos katt (12, 14, 29). Vid behandling av katter med CKD har benazepril visats ge minskad proteinuri (2, 11, 14, 17, 20, 21, 29), minskad glomerulär hypertension (3,17) och ökad filtrationshastighet (3, 14). Benazepril har visats öka aptiten hos både friska unga katter (13) och hos CKD-katter med kraftig proteinuri (11). I Sverige är benazepril endast registrerat med indikationen hjärtsviktsbehandling hos hund (30), men i andra delar av Europa har benazepril godkänts för behandling av kronisk njursjukdom hos katt (17, 26).

Uppföljning

Målet med behandlingen är att successivt häva hypertensionen så att risken för organskador minimeras. Samtidigt ska hypotension undvikas (1, 2, 31). Detta innebär enligt ACVIM Consensus Study Panel att blodtrycket bör sänkas till under 150/95 mmHg, vilket ger minimal risk för organskador (2), eller enligt IRIS till under 160/100 mmHg, vilket ger liten risk för organskador (31). Trycket ska dock inte understiga 120 mmHg, gränsen för hypotension (2, 31). Efter insatt behandling ska upprepad kontroll av blodtrycket genomföras (1, 2, 31). ACVIM Consensus Study Panel rekommenderar monitorering en till tre dagar efter insatt behandling hos patienter med tecken på organskador, såsom retinaavlossning. Övriga bör utvärderas sju till tio dagar efter insatt behandling eller dosändring (2). Dosändringar ska inte göras oftare än med en till två veckors intervall (1). Stabiliserad patient bör följas upp minst var tredje månad (1, 2, 4, 31). Att kontrollera proteinurin är en möjlig uppföljningsmetod. ACVIM Consensus Study Panel anser att minskning av proteinurin är ett bra bevis för framgångsrik behandling vid hypertension hos katt (2).

Prognos

I en studie från 2006 konstaterades att hos katter med CKD är överlevnadstiden inte statistiskt signifikant kortare för hypertensiva katter som behandlas med amlodipin, än hos normotensiva katter med CKD. Blodtrycksvärdet då diagnosen CKD ställdes var således inte en faktor som påverkade överlevnadstiden. Tolkningen författaren gör är att potentiell negativ påverkan av hypertension på överlevnadstiden kan elimineras med hjälp av behandling (28) (Figur 6). Om obehandlad hypertension innebär förkortad livslängd framgår inte av studien.

En studie från 2001 utvärderade överlevnadstid hos CKD-katter med välkontrollerad hypertension respektive otillräckligt kontrollerad hypertension utan att påvisa statistiskt signifikant skillnad. Författaren anser att detta sannolikt berott på den valda brytpunkten mellan de två grupperna. Katter med systoliskt tryck på upp till 165 mmHg ansågs välkontrollerade. Med en lägre gräns bedömer författaren att skillnaden i blodtryck skulle ha blivit större mellan grupperna, och att effekt då möjligen hade kunnat ses på överlevnadstiden (5). Däremot kan konstateras att obehandlad hypertension riskerar leda till organskador, vilka i sig kan försämra prognosen (4, 7, 9, 10, 18, 23, 25, 27).

Graden av proteinuri är den faktor som visats tydligt kopplad till överlevnadstiden hos katter med CKD (28). Det bekräftar att proteinuri är en prognostisk markör. Flera författare misstänker att proteinurin dessutom bidrar till fortsatt njurskada och att behandlingen därav blir viktig (21, 22, 26, 28), men detta är ännu inte klarlagt hos katt (23, 26, 28).

DISKUSSION

Behandlingsmetod – amlodipin eller benazepril?

När hypertension väl konstaterats på katt ska behandlingsmetod väljas. Av alla granskade artiklar dominerar helt amlodipin eller benazepril som rekommenderad behandling. Amlodipin har visats minska proteinuri hos katter med CKD (17), vilket är fördelaktigt då proteinuri misstänks kunna bidra till sjukdomens progression (21, 22, 26, 28). Det finns dock en teoretisk risk att amlodipin kan vara skadligt vid njursjukdom, eftersom amlodipin dilaterar den afferenta arteriolen, vilket kan öka det intraglomerulära trycket och på så viss riskera att skada glomeruli och öka proteinurin (1, 6, 9, 17, 26). Hypertension i glomeruli förefaller dock utebli hos katter under amlodipinbehandling, vilket tros bero på att amlodipin så potent sänker det systemiska trycket (6, 26). Flera studier visar att proteinuri

Foto: Eivor Rasehorn.

Figur 6. *Potentiell negativ påverkan av hypertension hos katt på överlevnadstiden kan elimineras med hjälp av behandling, enligt en aktuell studie.*

minskar vid amlodipinbehandling, vilket stärker antagandet att hypertension i glomeruli inte uppstår (9, 26).

Till skillnad från amlodipin verkar benazepril genom att dilatera den efferenta arteriolen, vilket minskar det intraglomerulära trycket (2, 17, 29). Detta är gynnsamt vid njursjukdom, då det intraglomerulära trycket ofta är högt, vilket riskerar att bidra till sjukdomens fortskridande. Att benazepril kan vara lämpligt vid behandling av njursjukdom hos katt eller hypertension i samband med njursjukdom har i flera studier visats genom t ex minskad proteinuri (2, 11, 14, 17, 29), minskad glomerulär hypertension (3, 17) och ökad filtrationshastighet (3, 14). I delar av Europa är benazepril idag godkänt med indikationen kronisk njursjukdom hos katt (17, 26). En studie på katter med CKD visade på minskade kreatininnivåer i blodet efter benazeprilbehandling, och författarna menar att deras fynd kan stödja teorin att även skadade nefrons funktion förbättras av benazepril, och inte bara de kvarvarande välfungerande (29). En annan studie noterade skillnader i kreatininnivåer utan att resultaten nådde statistisk signifikans. Studien hade fler dödsfall i placebogruppen jämfört med benazeprilgruppen, varför författarna antydde att benazepril kan förlänga livet på katter med CKD, även om statistisk signifikans inte uppnåddes (20).

Både amlodipin och benazepril har få biverkningar (2, 4, 5, 7, 13, 24). Amlodipin har sammanfattningsvis fördelen att det sänker det systoliska trycket hos katt kraftigt, vanligen med 40–50 mmHg (1, 6, 11, 17, 18, 29), medan en teoretisk risk finns att det intraglomerulära trycket ökar vilket vore potentiellt skadligt för njuren (1, 6, 9, 26). Benazepril sänker istället det systoliska trycket mindre (1, 3, 5, 23), men anses ha gynnsamma effekter vid njursjukdom (2, 3, 14, 20, 21, 29). Amlodipin anses vara förstahandsvalet för behandling av hypertension hos katt med CKD (1, 4, 6, 18, 22, 23, 31).

Evidens kan värderas enligt en skala där klass I är evidens med högsta kvalitet och klass IV med lägst kvalitet. Till klass I hör korrekt utformade, randomiserade, kontrollerade, kliniska studier med kliniska patienter av berört djurslag. Resultat från studier på andra djurslag, rapporter från expertpaneler, fallrapporter och erkända experters åsikter ger dock bara evidens av grad IV. De studier gällande hypertensionsbehandling med amlodipin som genomförts ger sammantaget måttlig evidens, så kallad klass III, för att rekommendera behandling. I klass III återfinns t ex kontrollerade icke randomiserade studier, kohortstudier och studier med sjukdomsmodeller. Det saknas ännu randomiserade kontrollerade kliniska studier för att kunna nå evidens av klass I för behandling med amlodipin (23). Benazepril har bevisats sänka proteinuri hos katter med CKD med evidens av klass I. Däremot finns bara svagare evidens (klass III) för att rekommendera benazepril med syftet att öka överlevnadstiden och minska fortskridandet av CKD hos katt. Även här saknas randomiserade kontrollerade kliniska studier för att utvärdera existerande rekommendationer och bättre identifiera vilka individer som är lämpliga behandlingskandidater (23).

Kombinationsbehandling

Flera författare påpekar att samtidig behandling med amlodipin och benazepril vore fördelaktig hos katter med CKD, eftersom det skulle kunna kombinera amlodipins potent blodtryckssänkande effekt med benazeprils fördelar vid kronisk njursjukdom (2, 4, 11, 17, 22). Även IRIS rekommenderar kombinationsbehandling med benazepril när amlodipin ensamt inte sänker blodtrycket tillräckligt hos katter med CKD (31). En studie på denna kombination hos 25 katter med hypertension visade frånvaro av biverkningar. Benazepril tycktes även kunna sänka blodtrycket och minska proteinurin ytterligare hos de katter där amlodipinbehandling ensamt inte påverkat dessa parametrar i önskad utsträckning. Resultaten uppnådde dock inte statistisk signifikans (6). Rekommendationer från IRIS och icke signifikanta resultat från en studie ger endast svag evidens (klass IV) för att kombinationsbehandling med amlodipin och benazepril är lämplig. Fler och större studier på denna kombinationsbehandling efterfrågas således (2, 11, 17, 22). ➤

➤ Konklusion

Efter litteraturgenomgång kan konstateras att amlodipin anses vara förstahandsvalet för behandling av hypertension hos katt med CKD (6, 11, 17, 29, 31). Genomgången litteratur talar för att även benazepril har sin plats i behandlingen av katter med kronisk njursjukdom (3, 11, 14, 17, 20, 21, 29). Fortsatta studier kvarstår dock innan effekten av dessa behandlingar kan anses bevisad.

SUMMARY

Hypertension in cats with chronic kidney disease

Chronic kidney disease (CKD) is common in elderly cats. Hypertension is often recognized in cats with CKD, but the exact cause is not known. There are several ways of measuring blood pressure. Indirect methods, such as the Doppler method, are preferrable for clinical practicioners. When defining hypertension, possible target organ damage (TOD) should be considered. Staging according to risk category, rather than defining a single limit for hypertension, is recommended by IRIS, International Renal Interest Society, and the American College of Veterinary Internal Medicine Consensus Study Panel. Treatment of hypertension in cats with CKD should be instituted when systolic blood pressure exceeds 160 mmHg on two separate occasions, or at lower values if evidence of TOD exists. Amlodipine lowers blood pressure effectively in cats and is the treatment of choice. However, there is only moderate evidence (grade III) to recommend the use of amlodipine in the treatment of hypertensive cats with CKD. Randomized controlled clinical trials are desirable to validate these recommendations. Benazepril has also been proven beneficial in the treatment of CKD in cats, and a coadministration with amlodipine has been suggested. This combination therapy, however, is in need of further study.

Referenser

1. Acierno MJ & Labato MA. Hypertension in renal disease: diagnosis and treatment. Clinical Techniques in Small Animal Practice, 2005, 20, 1, 23–30.
2. Brown S, Atkins C, Bagley R, Carr A, Cowgill L et al. Guidelines for the identification, evaluation and management of systemic hypertension in dogs and cats. J Vet Intern Med, 2007, 21, 3, 542–558.
3. Brown SA, Brown CA, Jacobs G, Stiles J, Hendi RS & Wilson S. Effects of the angiotensin converting enzyme inhibitor benazepril in cats with induced renal insufficiency. Am J Vet Res, 2001, 62, 3, 375–383.
4. Brown SA & Henik RA. Diagnosis and treatment of systemic hypertension. Vet Clin North Am: Small Anim Pract, 1998, 28, 6, 1481–1494.
5. Elliot J, Barber PJ, Syme HM, Rawlings JM & Markwell PJ. Feline hypertension: clinical findings and response to antihypertensive treatment in 30 cases. J Small Anim Pract, 2001, 42, 3, 122–129.
6. Elliott J, Fletcher MG, Souttar K, Cariese S & Syme HM. Effect of concomitant amlodipine and benazepril therapy in the management of feline hypertension. J Vet Intern Med, 2004, 18, 788.
7. Henik RA, Snyder PS & Volk LM. Treatment of systemic hypertension in cats with amlodipine besylate. J Am Anim Hosp Ass, 1997, 33, 3, 226–224.
8. Jensen J, Henik RA, Brownfield M & Armstrong J. Plasma renin activity and angiotensin I and aldosterone concentrations in cats with hypertension associated with chronic renal disease. Am J Vet Res, 1997, 58, 5, 535–540.
9. Jepson RE, Elliot J, Brodbelt D & Syme HM. Effect of control of systolic blood pressure on survival in cats with systemic hypertension. J Vet Intern Med, 2007, 21, 3, 402–409.
10. Jepson RE, Hartley V, Mendl M, Caney SM & Gould DJ. A comparison of CAT doppler and oscillometric memoprint machines for non-invasive blood pressure measurement in conscious cats. J Feline Med Surg, 2005, 7, 3, 147–152.
11. King JN, Gunn-Moore DA, Tasker S, Gleadhill A & Strechlau G. BENRIC (Benazepril in Renal Insufficiency in Cats) Study Group. Tolerability and efficacy of benazepril in cats with chronic kidney disease. J Vet Intern Med, 2006, 20, 1054–1064.
15. Kobayashi DL, Peterson ME, Graves TK, Lesser M & Nichols CE. Hypertension in cats with chronic renal failure or hyperthyroidism. J Vet Intern Med, 1990, 4, 2, 58–62.
17. Lefebvre HP & Toutain PL. Angiotensin-converting enzyme inhibitors in the therapy of renal diseases. J Vet Pharmacol Ther, 2004, 27, 5, 265–281.
18. Mathur S, Syme H, Brown C, Elliot J, Moore PA, Newell MA, Munday JS, Cartier LM, Sheldon SE & Brown SA. Effects of the calcium channel antagonist amlodipine in cats with surgically induced hypertensive renal insufficiency. Am J Vet Res, 2002, 63, 6, 833–839.
19. Mishina M, Watanabe T, Fujii K, Maeda H, Wakao Y & Takahashi M. Non-invasive blood pressure measurements in cats: clinical significance of hypertension associated with chronic renal failure. J Vet Med Sci, 1998, 60, 7, 805–808.
20. Mizutani H, Koyama H, Watanabe T, Kitagawa H, Nakano M, Kajiwara K & King JN. Evaluation of the clinical efficacy of benazepril in the treatment of chronic renal insufficiency in cats. J Vet Intern Med, 2006, 20, 1074–1079.
21. Plotnick A. Feline chronic renal failure: long term medical management. Compendium Continuing Education of Veterinarians, 2007, 29, 6, 342–350.
23. Roudebush P, Polzin DJ, Ross SJ, Towell TL, Adams LG & Forrester SD. Therapies for feline chronic kidney disease. What is the evidence? J Feline Med Surg, 2009, 11, 195–210.
24. Snyder PS. Amlodipine: a randomized, blinded clinical trial in 9 cats with systemic hypertension. J Vet Intern Med, 1998, 12, 157–162.
25. Snyder PS, Sadek D & Jones GL. Effect of amlodipine on echocardiographic variables in cats with systemic hypertension. J Vet Intern Med, 2001, 15, 1, 52–56.
26. Syme HM. Proteinuria in cats: prognostic marker or mediator? J Feline Med Surg, 2009, 11, 3, 211–218.
27. Syme HM, Barber PJ, Markwell PJ & Elliott J. Prevalence of systolic hypertension in cats with chronic renal failure at initial evaluation. J Am Vet Med Ass, 2002, 220, 12, 1799–1804.
28. Syme HM, Markwell PJ, Pfeiffer D & Elliott J. Survival of cats with naturally ocurring chronic renal failure is related to severity of proteinuria. J Vet Intern Med, 2006, 20, 3, 528–535.
29. Watanabe T & Mishina M. Effects of benazepril hydrochloride in cats with experimentally induced or spontaneously occuring chronic renal failure. J Vet Med Sci, 2007, 69, 10, 1015–1023.
31. International Renal Interest Society (IRIS). IRIS guidelines. www.iris-kidney.com, 2011-01-17.

En fullständig referenslista (39 referenser) kan fås från författaren.

ANNA NORLIN, leg veterinär, Södra Djursjukhuset, Månskärsvägen 13, 141 75 Kungens kurva.

månadens epiztel

Epizteln rapporterar denna gång om mul- och klövsjuka i Bulgarien, afrikansk svinpest i Ryssland och diverse smittoutredningar av svenska djur. Texten är ett samarbete mellan Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och Jordbruksverket och är i det här numret sammanställd av Helena Ohlsson, SVA och Charlotta Lindqvist, Jordbruksverket.

MUL- OCH KLÖVSJUKA I BULGARIEN

I början av januari påvisades mul- och klövsjuka (MK) hos ett skjutet vildsvin med blåsor på klövarna. Fyndet gjordes i södra Bulgarien, nära den turkiska gränsen. Det är i skrivande stund oklart varifrån smittan härrör, men den misstänks ha cirkulerat i området en tid innan fyndet. I den angränsande delen av Turkiet har man bedrivit en intensiv vaccinationskampanj för att utrota MK och bekämpningen har ansetts vara framgångsrik. Smittan i Bulgarien är därför ytterst oroande.

AFRIKANSK SVINPEST I RYSSLAND

I början av året konstaterades ytterligare fall av afrikansk svinpest (ASF) i Ryssland nära gränsen till EU. Två svinkadaver som hittades hos en hönsgödselproducent i S:t Petersburgregionen befanns vara infekterade med ASF-virus. Detta visar att ASF cirkulerar i Ryssland och att risken för introduktion till EU kvarstår.

MRSA HOS HÄST, HUND OCH KATT

Spridning av MRSA (meticillinresistenta *Staphylococcus aureus*) i samhället måste motverkas. Både djur och människor berörs. Alla måste samarbeta, men de första fallen hos djur i Sverige visade att oklarheter lätt uppstår. Socialstyrelsen, Jordbruksverket, experter från SVA och andra myndigheter i samverkan har därför tagit fram rekommendationer om förebyggande och hantering av MRSA hos häst, hund och katt. Detta är ännu ett steg i arbetet för att motverka spridning av MRSA bland djur. Dokumentet finns på Socialstyrelsens webbplats, och nås via SVAs och Jordbruksverkets webbplatser där också mer information om MRSA hos djur finns.

DÖDA KAJOR I FALKÖPING

Ett stort antal döda kajor som påträffades i centrala Falköping på trettondagsaftonens morgon orsakade oro bland befolkningen och några fåglar obducerades därför på SVA redan samma kväll. Vid obduktionen konstaterades yttre trauma som dödsorsak, sannolikt orsakat av att fåglarna blivit påkörda. Det förelåg efter obduktionen ingen misstanke om allvarlig smitta som orsak till massdöden.

LEPTOSPIROS

SVA har fått kännedom om att ett fåtal fall av klinisk sjukdom hos hund orsakad av leptospiros har diagnostiserats under 2010. Enstaka fall

■■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

FOTO: KORALL

Det stora antal döda kajor som påträffades i Falköping på trettondagsaftonen hade sannolikt blivit påkörda, konstaterar SVA.

av klinisk leptospiros uppträder då och då hos hundar i Sverige. Under hösten 2010 har dock SVA fått ett ökat antal frågor om vaccination av hund mot leptospiros. De grundläggande vaccinationsrekommendationerna samt utförlig information om smitta återfinns på SVAs webbplats, www.sva.se.

UTTER UNDERSÖKTES FÖR RABIES

Strax innan jul inkom en död utter till SVA för undersökning avseende rabies. Enligt uppgift hade djuret anfallit en person, vilket föranledde misstanken. Undersökning avseende rabies utföll negativt.

ALPACKOR DOG AV BRISTANDE UTFODRING

Två alpackor som insjuknat och dött under nyårshelgen obducerades på SVA under årets första vecka. Dödsorsaken befanns vara bristande utfodring. Alpackor har tjock päls och liksom för får kan det vara svårt att bedöma hullet hos levande djur. Det är viktigt att djurägarna förstår detta och ber om råd och hjälp med foderstat etc i de fall de inte själva besitter djupare kunskaper om detta djurslag.

KALKONER UTREDDES

Importerade kalkoner i karantän utreddes på grund av positiva serologiska reaktioner mot *Salmonella pullorum/gallinarum*. Efter vidare utredning inklusive uppföljande provtagning kunde misstanke om smitta avfärdas. Vissa länder vaccinerar mot *S pullorum/gallinarum,* men djur som exporteras till Sverige får inte vara vaccinerade och ska därmed inte ha antikroppar mot dessa smittämnen. ■

Framkallningsmaskin
Ceapro / Agfa CP 1000 / Curix 60

Framkallningsmaskin i gott skick säljes. Filmkassetter och restlager av röntgenfilm ingår. Prisidé: 5 000:–.

Kontakta Kjell Andersson, Finspång, kjell@smadjursmottagningen.se eller 070-209 74 11.

noterat

Get together-party fällt av IGM

Läkemedelsindustrins informationsgranskningsman, IGM, fällde nyligen det läkemedelsföretag som var huvudsponsor för Get together-partyt i samband med Veterinärkongressen 2010. Det är första gången sedan LIF (branschorganisationen för forskande läkemedelsföretag i Sverige) 2008 införde regler för umgänget mellan läkemedelsföretag och personal inom djursjukvården, som något företag har fällts för brott mot umgängesreglerna.

Sponsorn fälldes för att företag enligt umgängesreglerna endast får servera öl och vin och inte punsch. Under middagen serverades ”hedvin” som enligt läkemedelsföretagets uppfattning inte kan karakteriseras som sprit. IGM menade dock att drycken skulle klassas som punsch och därmed falla utanför de tillåtna dryckerna. Dessutom kräver reglerna att de aktiviteter som företag sponsrar ska vara yrkesförkovrande. Det innebär att det måste finnas en balans mellan utbildnings-/informationsdelen och den sociala sammankomsten som sådan. IGM ansåg att en sådan balans saknades vad gäller Get together-partyt som enligt IGM i övervägande grad var ett socialt samkväm. Det föredrag som företrädare för företaget höll saknade enligt IGM såväl vad som normalt omfattas av begreppet produktinformation som vidareutbildningsinslag. ■

Vilken är din diagnos? – Patologi

En ung amstafftik fick tilltagande nacksmärtor som inte svarade på behandling. Hunden avlivades och obducerades. Fallet är sammanställt och tolkat av Erika Karlstam, Enhet för patologi och viltsjukdomar, SVA.

Hund, american staffordshire terrier, tik, sju månader

Anamnes: Hunden hade sedan ca fyra till fem månaders ålder visat intermittenta symtom i form av nackstelhet, ovilja att röra sig och att böja huvudet i vertikal riktning. Ägaren upplevde det som om nacken ibland ”låste” sig åt ena hållet.

Status: Vid manipulation av nacken visade hunden tydliga tecken på obehag/smärta. Utredning med bland annat blodprov, röntgen av halskotpelaren och undersökning av cerebrospinalvätskan visade inga patologiska avvikelser.

Behandling med Medrol och Tramadol inleddes, och hunden blev initialt något bättre, men sedan sämre igen. Då djuret hade smärta trots behandling togs beslut om avlivning. Hunden sändes till enhet för patologi och viltsjukdomar för obduktion.

Patologi: Se Figur 1 (halskotor, makroskopisk bild), Figur 2 (mikroskopisk bild, centralt i lesionen i kotan) och Figur 3 (mikroskopisk bild, perifert i lesionen i kotan). Beskriv de morfologiska förändringarna och föreslå patologisk-anatomisk diagnos.

SVAR SE SIDAN 48

Figur 1. *Halskotor (nr 5 och 6) med intervertebraldisk. Makroskopisk bild.*

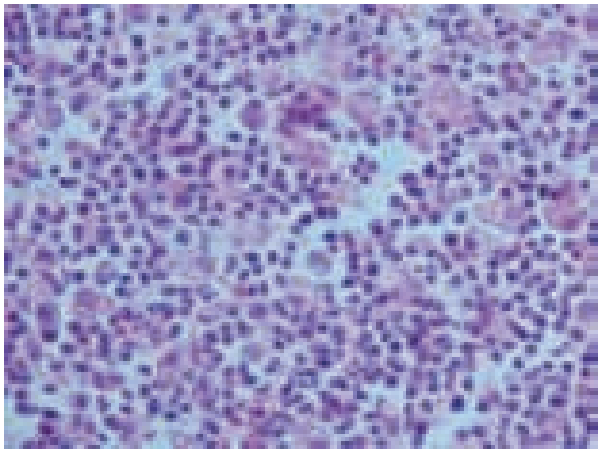

Figur 2. *Lesion i halskotorna, centrala delar. Mikroskopisk bild, HE-färgning, cirka 600 gångers förstoring.*

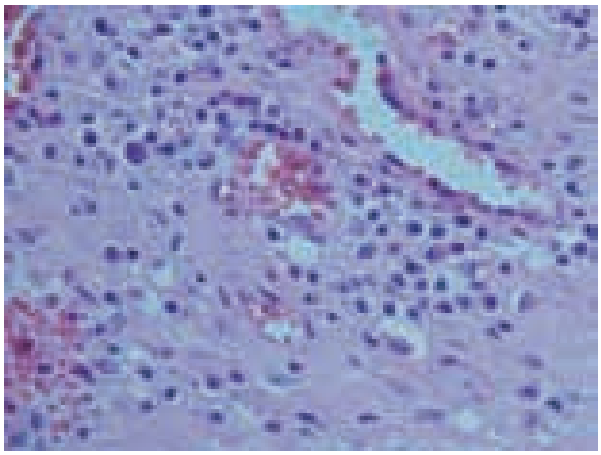

Figur 3. *Lesion i halskotorna, perifera delar. Mikroskopisk bild, HE-färgning, cirka 600 gångers förstoring.*

Veterinärer och socialt ansvar

CARIN HOLMBERG, fil dr sociologi*

Veterinärer är bland de första yrkesgrupper som möter en våldsutsatt kvinna genom hennes ofta lika våldsutsatta djur. Bland annat Agrias försäkringsregler försvårar dock att våldet uppdagas genom att skador som orsakats av husse (matte) inte ersätts. Det finns stora mänskliga och samhällsekonomiska vinster med en förändring av dessa regler, men också av att djur- och humanvård närmar sig varandra och samverkar i frågor som rör våld i familjen. På sikt kan såväl djurs som människors lidande minska.

FOTO: DON BAYLEY

FIGUR 1. *Många våldsutsatta kvinnor berättar att mannen även hotat och/eller skadat familjens djur.*

Som sociolog och forskare inom området mäns våld mot kvinnor och våld i samkönade parrelationer har jag inte kunnat undgå att uppmärksamma djurens utsatta situation (9, 11). Den forskare som tidigt pekade på detta samband är Frank Ascione, som utfört ett antal studier i ämnet. I ett av sina första arbeten vände han sig till en kvinnojour i delstaten Utah (3). 38 kvinnor besvarade en enkät med frågor om mannen hotat och/eller skadat familjens djur. Av de cirka 28 kvinnor som var djurägare rapporterade 26 kvinnor om vanvård, hot eller direkt våld mot djuret (Figur 1).

Tillsammans med några kolleger genomförde Ascione en annan studie men nu hos fem olika kvinnojourer i Utah. Totalt svarade 100 våldsutsatta kvinnor samt 60 kvinnor i en kontrollgrupp som inte varit utsatta för våld av sin man (4). Resultatet visar att 52 procent av kvinnorna som befann sig på ett skyddat boende berättade att mannen hotat deras djur och 54 procent att mannen skadat eller dödat djuret. Av kvinnorna i kontrollgruppen var det 17 procent som rapporterade att mannen hotat deras djur och 3,5 procent att mannen dödat eller skadat djuret.

En majoritet av kvinnorna på kvinnojouren beskrev också flera olika händelser av våld mot djuret och de menade att uppbrottsprocessen försvårats på grund av deras oro för djurets säkerhet.

Koppling mellan våld mot djur och mot kvinnor

Med sina kolleger genomförde Ascione en nationell studie (5). De vände sig till den största kvinnojouren i 50 amerikanska delstater och fick svar från 48 stycken. Enkäten var mycket kortfattad och bekräftar de båda tidigare studierna vad gäller omfattning och förekomst av våld mot djur. På 85 procent av jourerna svarade man att kvinnor som vänder sig till dem berättar om våld mot djur och 63 procent att barn berättar om sällskapsdjurens utsatthet. 83 procent av jourkvinnorna ansåg att det finns en koppling mellan våld mot djur och våld mot kvinnor.

Här nämnda studier har sedan legat till grund för andras arbeten såväl utanför (14) som på universiteten (7) och även i andra länder/världsdelar (8). Det finns nu många studier som bekräftar sambandet mellan våld mot djur och mäns våld mot kvinnor (16). Det pågår och har genomförts projekt i Kanada, Italien och Österrike för att nämna några (Frank Ascione, föreläsning, IAHAIOs 12e konferens, Stockholm 2010). Ett gemensamt resultat är att djur fungerar som en kvarhållande faktor. Många kvinnor tvekar att lämna djuret hos mannen och söker därför inte ett skyddat boende utan stannar kvar i relationen trots hot och våld. ➤

➤ Samma förhållanden i Sverige

Jag har i en egen mindre studie på kvinno- och brottsofferjourer i Sverige dokumenterat att djurs utsatthet är ett känt fenomen av dem som arbetar på dessa verksamheter (10). En kort sammanfattning av resultaten är följande: 87 kvinnojourer besvarade enkäten. På 66 jourer angav man att kvinnor berättat om våld mot djur i familjen och på 37 jourer uppgav man att barn berättat att de sett familjens djur skadas. Här bör det tilläggas att det finns många mindre barn under fyra år på kvinnojourerna, och man har inte behandlande samtal med dem. Det betyder att man inte kan besvara frågan om barnen eventuellt har upplevt våld mot djur. Mina resultat stämmer således överens med de refererade internationella studierna.

Samtidigt är det en mindre studie och det behövs ytterligare forskning om utbredningen, omfattningen och konsekvenserna av våld mot djur utifrån svenska förhållanden. Men tyvärr är forskningen på detta område inte bara eftersatt utan i det närmaste helt obefintlig, vilket nyligen slagits fast i en kunskapsöversikt (12).

FOTO: JAIMIE DUPLASS

FIGUR 2. *Våld som utövas mot djuret är oftast en indirekt handling vars direkta mål är att skada och bryta ner kvinnan.*

OLIKA TYPER AV VÅLD

Våld mot djur i parrelationen innefattar ungefär detsamma som våld mot kvinnor men med den skillnaden att mannens syfte med att misshandla djuret vanligtvis handlar om att terrorisera kvinnan. Det innebär att det våld som utövas mot djuret oftast är en indirekt handling vars direkta mål är att skada och bryta ner kvinnan (Figur 2). Men det får konkreta konsekvenser för det utsatta djuret.

Det kan röra sig om psykiskt våld som att djuret känner sig otryggt och behandlas inkonsekvent. Precis som barn blir djur oroliga när tillvaron präglas av konflikter och våld. Hot är vanligt, där mannen hotar att skada eller döda djuret för att få kvinnan att göra som han vill. Fysiskt våld som slag och sparkar men också vanvård som att djuret inte får mat och vatten eller får gå ut och göra sina behov är nästa steg. Därutöver finns exempel på sexuellt våld där kvinnan tvingats utföra sexuella handlingar med djuret.

Som veterinär kan det vara svårt att anmäla psykiskt våld och hot men genom att uppmärksamma samspelet mellan matte och husse kan våld i familjen rapporteras vidare till sociala myndigheter som i sin tur kan ingripa. Något som i förlängningen kan leda till ett bättre liv också för djuret i fråga.

Juristen och forskaren Eva F Diesen har studerat de 4 500 familjevålds- och sexualbrottsärenden som rapporterades in i Stockholms län under 2006 (6). Analysen visar att i mellan 40 och 50 fall kan man misstänka att också djuret i familjen är utsatt. Diesen skriver att det finns goda skäl att anta att mörkertalet är mycket stort. När djuret och våldet nått ända in i en polisutredning menar jag att det troligen har funnits möjligheter att uppdaga våldet på ett tidigare stadium.

”THE LINK”

Djur och då särskilt sällskapsdjuren har fått en ökad betydelse i vårt samhälle. Många familjer har djur och man ser dem som familjemedlemmar. Idag finns det en katt i ca 17 procent av de svenska hushållen och en hund i ca 13 procent av hushållen (13). Det betyder att det finns ungefär 1,3 miljoner katter och 730 000 hundar i landet. Sällskapsdjur ses idag som en del av familjen. Studier visar också på djurens positiva inverkan på såväl utveckling av empatiska förmågor som en rad hälsoaspekter (12, 13). Det är en positiv utveckling som dock har sin baksida. När djuren kommer in i familjen riskerar de att dras in i och bli en del i våldets dynamik.

Internationellt talar man om ”The Link” och syftar då på sambandet mellan våld mot djur och våld mot kvinnor och barn. Phil Arkow, vd för American Humane Association som är en barn- och djurskyddsorganisation, (2) formulerar vad The Link handlar om på ett enkelt sätt. Han menar att när ett djur är utsatt för våld finns det risk för att kvinnor och barn är utsatta och likaså, när kvinnor och barn är utsatta finns det risk för att familjens djur är utsatta. Arkow talar inte om ett absolut samband utan om en risk. Det är denna risk jag menar att vi som möter brottsoffer, oavsett om de är djur eller människor, bör förhålla oss till.

Terror utan att höja handen mot människor

Förövaren börjar ofta med att utöva våld mot familjens djur. Något som torde gå ganska oförbemärkt förbi eftersom man till och med har rätt att avliva sina egna djur, om man gör det på rätt sätt, eller låta avliva ett friskt djur hos veterinären. Precis som Carol Adams påpekar kan man skapa terror och underordning effektivt utan att höja handen mot människor (1). Det räcker med att hota och

slå djur för att tydliggöra vem som har makten (Figur 3). Ett annat sätt är att neka djuret vård och omsorg och därmed förvissa sig om att kvinnan skyndar hem efter arbetet och frivilligt isolerar sig för att ta hand om det annars eftersatta djuret.

The Link omfattar dock inte enbart kopplingen mellan våld mot djur och våld i misshandelsrelationer. På en övergripande nivå är avsikten att synliggöra att våld och övergrepp mot djur är en varningssignal för förekomsten av annat antisocialt beteende. Det innebär att begreppet också inkluderar djursamlare och vanvårdsärenden. I det senare fallet syftar man inte enbart på dem som förekommer inom lantbruket utan inkluderar äldre som inte längre kan sköta sina djur på ett för djuren tillfredsställande sätt. Samtliga dessa problem kan uppdagas av veterinärer på ett eller annat sätt och gör därmed veterinären till en given aktör också när det gäller att signalera om mänskligt lidande och pågående övergrepp.

Foto: Piotr Marcinski

Figur 3. *Det räcker med att hota och slå djur för att tydliggöra vem som har makten, utan att som på bilden sätta tydliga spår på den utsatta människan.*

VETERINÄRENS ROLL

För att upptäcka detta våld spelar alla som kommer i kontakt med djur en stor roll. Det gäller alla, hunddagispersonal, kattpensionatsägare, stallpersonal och inte minst veterinärer och djursjukvårdare. Frågan är hur kunskapen ser ut inom dessa yrkesgrupper. I somras deltog jag i Stockholm på IAHAIOs (International Association of Human-Animal Interactions) tolfte internationella konferens. Brenda Bonnett från SLU presenterade forskning baserad på Agrias registerdata som utgår från deras försäkringsutbetalningar. Det är omfattande statistik och bygger på inrapporterade data från veterinärer i samband med behandling av sjuka djur.

Jag frågade Bonnett om statistik på antalet djur som misshandlats eller dödats av sin ägare och därför kommer till veterinär. Hon svarade att våld mot djur är mycket sällsynt och att det i princip inte inrapporteras till Agrias skadeavdelning. Bonnett tillade att Agria inte heller betalar ut mer än maximalt halva försäkringsbeloppet om skadan är tillfogad av ägaren. Och det är förmodligen just detta som är ett av de avgörande skälen till att statistiken inte visar våld mot djur i familjen. Om försäkringen inte täcker skador som beror på att husse (eller matte) själv gjort sitt djur illa finns det heller ingen rapportering om djurs våldsutsatthet. Att påstå att våld mot djur är sällsynt låter sig inte göras utan data.

Jag kontaktade de övriga försäkringsbolagen som säljer djurförsäkringar: If, Sveland och Folksam. Svaren var desamma. Det betalas i princip inte ut någon ersättning om ägaren själv skadat djuret. I klartext betyder det att det ekonomiska incitamentet för att upptäcka våld mot djur är i det närmaste obefintligt. Kanske är det enklare att tro på ägarens historia och ge djuret behandling för dess skador och sedan låta det återvända till ett hem där det riskerar nya skador.

Brist på statistik ett hot

Konkret betyder det att vi inte har en aning om omfattningen och utbredningen av den här typen av våld i vårt land. Och eftersom vi är ett land som i princip enbart accepterar förekomsten av ett problem om det existerar statistiskt är avsaknaden av statistik förödande för våldsutsatta djur. Hur försäkringsreglerna bör förändras för att lösa detta är inte min sak att utreda, inte heller om det kan finnas alternativa ekonomiska lösningar som att upprätta fonder för veterinärkostnader för våldsutsatta djur. Det jag vill understryka är att det idag inte finns mycket som talar för att våldsutsatta djur ska upptäckas och deras skador och antal dokumenteras.

Dessutom gav man på bolagen beskedet att om mannen skadat kvinnans djur gäller inte heller försäkringen. Skälet till det är att man inte ska kunna lägga över ansvaret på någon annan i familjen om man skadat sitt djur. I klartext betyder det att kvinnan och mannen inte ses som två enskilda individer utan som en familj, rent försäkringstekniskt. Ett synsätt försäkringsbolagen haft inom andra områden och som inneburit svåra problem för våldsutsatta kvinnor men som reviderats de senaste åren. Här borde bolagen verkligen se över sina rutiner.

Dilemma för veterinärer

Situationen innebär ett dilemma för veterinärer. Om man som veterinär får in ett fall där man kan misstänka att skadan uppstått genom våld och påtalar ➤

FOTO: NANCY LOUIE

FIGUR 4. *Om man som veterinär får in ett fall där man kan misstänka att skadan uppstått genom våld och påtalar detta, riskerar man att komma i konflikt med ägaren.*

detta, riskerar man att komma i delo med ägaren om hur skadan uppstått (Figur 4). Kanske förlorar man en kund och riskerar att få dåligt rykte inom sitt upptagningsområde som en särskilt besvärlig veterinär. Här torde det finnas en uppenbar risk att man faktiskt inte ens ställer sig frågan om ägarens förklaring till skadan är rimlig eller inte. Man har helt enkelt inte våld mot djur som ett aktivt rimligt alternativ när man tar sin anamnes. Den som betalar priset är det utsatta djuret. Och kanske i förlängningen även en våldsutsatt kvinna.

Jag vet från tidigare egna intervjustudier med såväl läkare som annan vårdpersonal inom humanvården att ett avgörande skäl till att man inte frågar en uppenbart våldsutsatt kvinna om hon blivit misshandlad, är att man inte vet vart man ska hänvisa henne vidare. Ett skäl till att man som veterinär inte konfronterar en ägare som man tror har utsatt sitt eget djur kan vara just att man inte vet hur man ska gå vidare. Och om man också misstänker att kvinnan och/eller barnen i familjen är utsatta framstår antagligen problematiken om vad man kan göra än större. Frågan uppkommer om det alls faller inom ramen för veterinärens yrkesutövning att uppdaga och förhålla sig till våld i familjen. På den frågan är svaret enligt min mening ja.

Vi måste se helheten

Det framstår stundtals som om det finns vattentäta skott mellan djursjukvård och humansjukvård precis som det gör mellan naturvetenskap och human- och socialvetenskaper. Men just våld mot djur och mäns våld mot kvinnor är ett område som kräver att vi tar steget över dessa konstruerade gränser och ser helheter. Genom att tidigt upptäcka en våldsam parrelation när ett skadat djur kommer till veterinärstationen kan kvinnan hitta stöd för att lämna mannen på ett tidigare stadium (Figur 5). Genom att socialtjänsten och andra humanaktörer börjar ställa frågor om familjens djur kan dessa i sin tur räddas från våld och andra övergrepp.

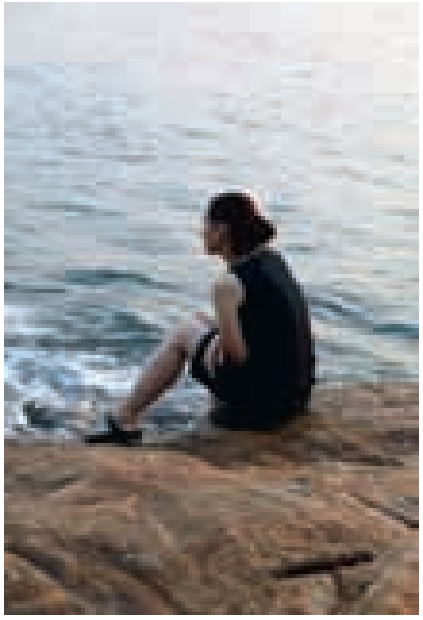

FOTO: SVETLANA GAJIC

FIGUR 5. *Genom att tidigt upptäcka en våldsam parrelation när ett skadat djur kommer till veterinärstationen kan kvinnan hitta stöd för att lämna mannen på ett tidigare stadium.*

I England har djurskyddsorganisationen Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA) startat ett system där socialtjänsten 24 timmar om dygnet kan rapportera om misstänkta fall av våld och övergrepp mot djur i samband med utredningar om våld mot kvinnor. RSPCA ansvarar i sin tur för att rapportera anmälningarna vidare till djurskyddsinspektörer och liknande. Under 2008 upptäcktes över 600 fall av våld och vanvård mot djur genom den här typen av korsrapportering (17). Det finns all anledning att undersöka hur ett sådant system kan implementeras i Sverige.

VETERINÄRENS MÖJLIGHETER

Ett första svar på vad veterinärer kan göra är att vara medvetna om möjligheten att djurets problem kan vara en konsekvens av våld eller annat övergrepp. Ett sätt är att utbilda sig i The Link och sambandet mellan olika slags våld. Men också att vidareutbilda sig i området NAI (Non Accidental Injuries). Att veta mer om karaktären och uttrycken för den formen av skador ger en större säkerhet när man ska ställa diagnos och även i samtalet med ägaren. Veterinärer har anmälningsplikt när det gäller att rapportera att djur far illa. Med ökad yrkesskicklighet i att ställa en korrekt diagnos ökar troligen anmälningsbenägenheten.

Det är önskvärt att veterinärer, polis, socialtjänst och andra på orten samverkar i högre grad och på så sätt ökar den samlade kunskapen i dessa frågor. Av vikt är också att tala med andra veterinärer inom samma upptagningsområde om de mött klienten i fråga och om de gjort en liknande tolkning. Det är inte ovanligt att den som utsätter djur för våld vänder sig till olika veterinärer för att undgå misstanke. Om en och samma

djurägare återkommer med nya och unga djur kan det vara ett uttryck för att man konsumerar djur på ett våldsamt sätt.

Helena Striwing (15) understryker att veterinärer bör vara vaksamma när en klient kommer för att få ett hälsointyg till sitt djur. Mannen kan ha misshandlat både kvinnan och djuret men kvinnan har tagit tillbaka anmälan och återvänt till mannen. Nu vill paret ha ett hälsointyg som visar polis och åklagare att djuret inte är skadat, något som de inte berättar för veterinären. Men ett hälsointyg är inte ett rättsintyg, vilket inte rätten alltid är medveten om. Man bör därför skriva i vilket syfte intyget upprättats och vem som initierat det. Det är viktigt att notera vad som inte kan klarläggas. Om det finns spår av en gammal skada bör man, om indikationer finns, slå fast det inte kan uteslutas att skadan uppkommit genom yttre våld och också peka på det lidande som den typen av våld kan förorsaka.

Att bygga nätverk

Det kan också vara angeläget att bygga nätverk med djurhem som kan ta emot djur i ett tillfälligt boende om kvinnan måste bo på kvinnojour. Kvinnan kan oftast inte ta med djuren till kvinnojouren på grund av allergihänsyn. I dagsläget finns ett nätverk av veterinärstuderande, VOOV (Veterinär omtanke om våldsutsatta), i Uppsala som hjälper till att ordna ett skyddat boende till djuret under tiden som matte är på en kvinnojour. De nås via Kvinnofridslinjen 020-50 50 50. Tyvärr är de i princip ofinansierade och frågan är hur länge de har möjlighet att fortsatta bedriva sin verksamhet.

Avslutningsvis är ett enkelt sätt att ge stöd åtminstone till kvinnan, att rekvirera flyers med information från kvinno- och brottsofferjourer i närheten. Dessa placeras lämpligen på veterinärklinikens toalett, där ett eventuellt brottsoffer kan ta med sig den hem utan att någon kan se att hon tar en broschyr.

AVSLUTNING

Våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem och genom sällskapsdjurens intåg som familjemedlemmar drabbas även de. Då förövaren vanligtvis börjar med att utöva våld mot djuren är veterinären en aktör som tidigt kan intervenera till gagn för både djur och människor. Tyvärr finns idag utöver bristande kunskaper om såväl The Link som NAI hos veterinärerna själva, också försäkringsregler som troligen minskar motivationen att lyfta problematiken. Genom att diskutera dessa frågor kan en förändring påbörjas. En förändring som möjliggör för veterinärer att ta större socialt ansvar.

TACK

Jag vill tacka Heymans Djurskyddsstiftelse som genom ett stipendium gett mig möjlighet att arbeta med denna artikel.

SUMMARY

The veterinarian and social responsibility

Scientists from the US and other parts of the world have stated the connection between violence against family pets and violence against women and children. That puts the veterinarian in a crucial position to detect and report this kind of abuse to the social services. This would benefit life for both pets and humans although it is a totally new area for a veterinarian which risk putting her or him in a vulnerable situation in relation to the client. There is an urge to build networks in local areas of the community, to detect this kind of abuse.

Referenser

1. Adams CJ. Women – Battering and harm to animals. In: Adams CJ & Donovan J, eds. Animals and women – Feminist theoretical explorations. Durham, North Carolina, Duke University Press, 1998.
2. Arkow P & Coppola T. Expanding protective orders to include companion animals. The link of violence. American Humane Association, 2006. www.americanhumane.org/link
3. Ascione FR. Battered women's reports of their partners' and their children's cruelty to animals. Journal of Emotional Abuse, 1998, 1, 1, 119–125.
4. Ascione FR, Weber CV & Wood DS. Animal welfare and domestic violence. Final Report. Logan, Utah, Utah State University, 1997.
5. Ascione FR, Weber CV & Wood DS. The abuse of animals and domestic violence: A national survey of shelters for women who are battered. Society and Animals, 1997, 5, 3, 205–218.
6. Diesen C & Diesen EF. Övergrepp mot kvinnor och barn – den rättsliga hanteringen. Stockholm, Nordstedts Juridik, 2009.
7. Flynn CP. Women's best friend: pet abuse and the role of companion animals in the lives of battered women. Violence Against Women, 2000, 6, 2, 162–177.
8. Gullone E, Johnson JA & Volant AM. The link between animal abuse and family violence: A Victoria-wide study. Victoria, Australia, Monash University, 2004.
9. Holmberg C. Varför går hon? – om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser. Ystad, Kabusa böcker, 2004.
10. Holmberg C. Med husbondens röst – om våld mot djur i misshandelsrelationer. Ystad, Kabusa böcker, 2004.
11. Holmberg C & Stjernqvist U. Våldsamt lika och olika – om våld i samkönade parrelationer. Centrum för Genusstudier, rapport nr 36. Stockholms universitet, 2006.
12. Håkansson M, Palmgren Karlsson C, Sallander M & Eriksson G. Husdjur och folkhälsa – en forskningsöversikt om betydelsen av sällskapsdjuren och lantbruksdjur för människors hälsa. SLU och AGROVÄST, 2008.
13. Manimalis. Manimalisrapporten, 2009, www.manimalis.se
14. Quinlisk AJ. Animal abuse and family violence. In: Ascione FR & Arkow P, eds. Child abuse, domestic violence, and animal abuse: linking the circles of compassion for prevention and intervention. West Lafayette, Indiana, Purdue University Press, 1999.
15. Striwing H. Djur som brottsoffer. Nora, Bokförlaget Nya Doxa, 1998.
16. Wempen D. Four-footed and largely forgotten: Exploring the connections between animal abuse and domestic violence. ABA Commission on Domestic Violence. University of Wyoming College of Law, Law Student Writing Competition, 2007.
17. World Society for the Protection of Animals and Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals. Stopping domestic and child abuse: the role of animal welfare. Case study, WSPA, 2009, www.animalsmatter.org/a/campaign_resources

CARIN HOLMBERG, Fil dr sociologi, Halmstadsvägen 57, 121 53 Johanneshov.

ID-chips säljes 25:-/st.
Moms, frakt och postförskott tillkommer. Kontakta Anders Kjellström, 070-371 19 47.

EU uppmärksammar veterinäryrket

EU-kommissionens generaldirektorat för hälsa och konsumentfrågor (DG Sanco) och Världsorganisationen för djurhälsa (OIE), går samman för att anordna en rad evenemang för att fira att veterinäryrket fyller 250 år i år. Partnerskapet inleds med att DG Sanco släpper sex videofilmer till allmänheten, som visar veterinärens olika arbetsuppgifter. Firandet av "World Veterinary Year 2011" har som främsta uppgift att öka allmänhetens medvetenhet om veterinäryrket och påminna om att veterinärer har tjänat mänskligheten i 250 år.

Alberto Laddomada, chef för DG Sanco Animal Health Unit, säger: "World Veterinary Year är ett tillfälle att understryka den vikt Europeiska kommissionen fäster vid veterinäryrket, och det bidrag de ger till samhället: inte bara genom det stora förtroende de åtnjuter i Europa, utan över hela världen. Veterinärer har gått i bräschen för att arbeta för djurhälsa och mot livsmedelskriser i Europa under de senaste 20 åren, och det är bara rätt att vi erkänner den viktiga roll som de spelar i skyddet av livsmedelskedjan."

Källa: Pressmeddelande från DG Sanco den 14 januari.

Biverkningar av ny avlivningsvätska

SVT har tidigare (ledaren i nr 15/10) beskrivit de olika turerna kring handelskriget om avlivningsvätska för djur. Nu har Läkemedelsverket börjat få signaler om allvarliga biverkningar av den nya avlivningsvätskan, tillverkad av företaget Pharmel.

– Vi har fått ovanligt många samtal från praktiserande veterinärer som registrerat uttalad smärta hos katter som injiceras intraperitonealt, och ökad excitation hos hundar som avlivas intravenöst, säger Henrik Holst vid Läkemedelsverket.

Den "nya" avlivningsvätskan är mer koncentrerad än APLs tidigare tillgängliga vätska som såldes på rikslicens. Pharmels vätska saknar dessutom etanol och är kraftigt färgad. Vilken av dessa faktorer som orsakar biverkningarna är oklart. Läkemedelsverket vädjar nu till praktiserande veterinärer att skriva formella biverkningsrapporter och skicka in till verket, om man upplever problem med den nya avlivningsvätskan. Två skriftliga rapporter hade skickats in fram till mitten av januari, men utan skriftlig dokumentation kan Läkemedelsverket inte upprätta en trovärdig statistik och inte heller agera.

STARTVAC®

Nytt mastit-vaccin mot *Staphylococcus aureus*, koagulas negativa stafylokocker (KNS) och koliforma bakterier.

STARTVAC® vaccinationsprogram

I besättningen ger Startvac den bästa effekten, när varje enskild ko vaccineras på rätt tidspunkt i förhållande till kalvningsdatum. Startvac introduceras därför i besättningen över en period, och den totala effekten ses först, när alla kor har börjat en ny laktation.

ATC VET-KOD QI02AB.
RECEPTBELAGT. GODKÄND SPC 11/02/09.

NORDVACC AB.
Box 112, 129 22 Hägersten.
Tel:08-449 46 50 Fax: 08-449 46 56
vet@nordvacc.se
www.nordvacc.se

NORDVACC

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain. E-mail: hipra@hipra.com - www.hipra.com

Fortsatt dåliga förhållanden för EUs hästtransporter

ULRIKA LAGERQUIST, leg veterinär, klinikveterinär*

I november förra året arrangerade det brittiska hästveterinärförbundet och den europeiska veterinärfederationen, i samarbete med EU-kommissionen, ett diskussionsforum om transport av hästar. Förhållandena under många av hästtransporterna i Europa är fortfarande dåliga, och mötet lyfte fram ett antal kontrollpunkter som måste förbättras.

I slutet av november 2010 bjöd BEVA (British Equine Veterinary Association) och FVE (Federation of Veterinarians of Europe), i samarbete med EU-kommissionen, in till ett diskussionsforum avseende transport av hästar. Mötet, som hölls i Bryssel, avhandlade både transport av slakthästar och övrig transport (framför allt tävlingshästar) och var öppet för alla med intresse i frågan. Deltagarna kom från statliga myndigheter, djurskyddsföreningar, veterinärorganisationer, slakterinäring och privatpraktiserande veterinärer. De flesta europeiska länder var representerade men även flera utomeuropeiska länder såsom Australien och USA. Från Sverige deltog representanter från Jordbruksverket, Jordbruksdepartementet, Sveriges Veterinärförbund samt Svenska Ridsportförbundet.

Målet med forumet var att försöka förstå varför transportlagstiftningen i Europa, avseende hästar, inte efterföljs. Man diskuterade vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra lagstiftningen så att den fungerar och i förlängningen skyddar hästars välfärd.

LÖNSAMT ATT BRYTA MOT REGLERNA

I Madeleine Campbells (president för BEVA) öppningstal uppmärksammades bland annat de diskussioner som pågår angående förändring och skärpning av EU-förordning 1/2005, som reglerar transport av djur. Hennes mening var att så länge den lagstiftning som nu råder inte efterlevs kommer effekten av en eventuell ny förordning att vara liten. Om alla EU-länder skulle se till att nuvarande regelverk efterföljdes skulle hästarnas välfärd däremot omedelbart förbättras.

Andrea Gavinelli, veterinär och chef för EUs djurskyddsenhet, informerade om den rapport som just nu utarbetas avseende Förordning 1/2005 och den inverkan denna haft på djurens välfärd. ➤

FOTO: NANCY DE BRYNE

Ett 70-tal deltagare från Europa och flera utomeuropeiska länder samlades i Bryssel för att diskutera långväga hästtransporter.

➤ Rapporten beräknas vara EU-kommissionen tillhanda i slutet av 2011. Forumet fick en kort genomgång av dess innehåll av Willy Baltussen, forskare vid LEI (Agricultural Economics Research Institute i Holland) som leder studien bakom rapporten. Resultaten visar att de flesta hästar som transporterats längre sträckor i Europa under perioden 2005–2009 framför allt kommer från Polen, Spanien och Rumänien med destination Italien.

Till skillnad från andra djurarter är hästarnas transporttid oftast längre och överstiger många gånger 24 timmar. Många gånger är det svårt att följa hästarnas resa från den egentliga transportstarten. Ofta samlas hästar på stora anläggningar i t ex Polen men kan innan dess ha rest långt. Enligt Baltussen är importen till Polen för egen konsumtion från Ukraina och Ryssland liten. Orsaken till detta är framför allt italienarnas stora konsumtion av hästkött samt deras önskan om att äta färskt ”italienskt” kött, vilket i sin tur ger ett högre slaktpris. Många slakterier i norra Italien ligger i fattiga områden och är stora arbetsgivare för traktens befolkning. Transportkostnaden för en häst från södra Spanien till södra Italien beräknas till cirka 250 euro om reglerna avseende transport efterföljs. Om de inte efterföljs (t ex utrymmet per häst minskas och vilotiden tas bort) kan kostnaderna sänkas till cirka 130 euro. De lokala traditionerna, avsaknad av märkning om köttets ursprungsland samt de låga uppfödningskostnaderna i Östeuropa och Spanien är de största orsakerna till de långa slakttransporterna.

MÅNGA BRISTER

Djurskyddsorganisationerna WHW (World Horse Welfares) och Animals' Angels redogjorde för djurskyddsproblematiken med talande bilder. Jo Whites, representerande WHW, konklusion var att alla hästar som ingått i deras fältstudie (95 st i fem olika transporter) av slakttransporter i Europa uppvisade någon grad av lidande. Brist på utrymme, vila, vatten och foder var mycket vanligt och sårskador, tecken på infektion, uttorkning och utmattning de vanligaste symtomen.

Transportfordonen visade sig många gånger vara undermåliga, med en inredning som hästarna lätt skadar sig på. Transportörernas hantering av djuren samt blandningen av ohanterade unghästar med äldre är många gånger ett stort bekymmer. White ansåg att reglementet i stor utsträckning inte efterlevs. Hon menar bland annat att hästarnas allmäntillstånd och att de är i transportabelt skick bör kontrolleras före, under och efter transport. Utöver detta ska även hästarna få sin berättigade vila, vatten och foder. Här är veterinärens roll viktig för att säkerställa hästens välfärd. White underströk också, tillsammans med många andra talare och deltagare i forumet, vikten av att straff utdelas till dem som inte följer lagstiftningen.

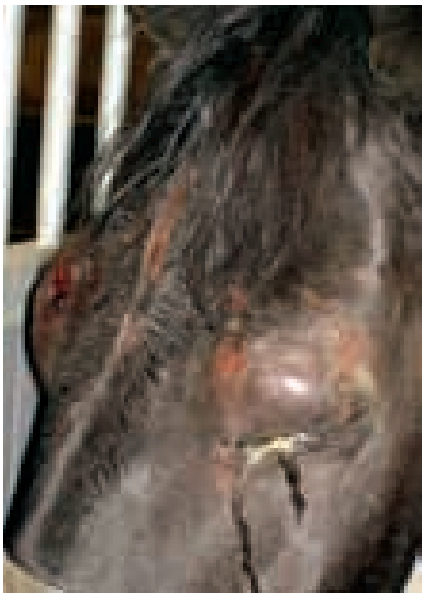

Foto: Alexander Rabitsch.

Sårskador, tecken på infektion, uttorkning och utmattning hör till de vanligaste symtomen vid långväga hästtransporter.

Foto: Animals' Angels

De flesta hästar som transporterats längre sträckor i Europa 2005–2009 kommer från Polen, Spanien och Rumänien. Bilden visar tätt packade hästar från Polen på väg till italienska slakterier.

SVÅRA FÖRHÅLLANDEN FÖR SLAKTHÄSTAR

Christa Blanke, grundare av Animals' Angels, en oberoende djurskyddsorganisation vars enda fokus är att arbeta mot långa slakttransporter, är av uppfattningen att hästar till sin natur är mindre lämpade för dessa transporter jämfört med övriga av lantbrukets djur. Blanke framhöll särskilt bekymret med oförutsedda händelser under transporterna såsom förseningar samt dåliga språkkunskaper hos transportörer. Detta försvårar hjälp om transporten krånglar eller om djuren skadar sig under resans gång. Hon berättade också om uppfödning av

slakthästar i bland annat Spanien och Polen, där hästarna utfodras för att få så stor slaktvikt som möjligt. Det leder till att de blir så tunga att de har svårt att bära sig samtidigt som de är helt ohanterade. Dessa djur säljs sedan ofta på hästmarknader, som är viktiga kulturella inslag i Östeuropa och svåra att få bort.

Animals' Angels har varit med och instruerat över 3 000 poliser i Europa avseende kontroll av djurtransporter och är även medlem av EUs rådgivande grupp för djur- och växthälsa. Både WHWs och Animals' Angels långsiktiga mål är att få ett slut på långa transporter av slakthästar och istället ersätta dessa med transporter av kött.

Representanter från transportbranschen ville dock påpeka att det finns transportörer som följer reglementena och att alla inte ska dras över samma kam. Detta kunde många i forumet hålla med om, men som FVEs president Walter Winding klokt sa: "tyvärr inte tillräckligt många än så länge".

TRANSPORTÖRERNA UNDVIKER KONTROLLER

Veterinären Alexander Rabitsch berättade om sitt arbete som inspektör av djurtransporter i Kärnten, Österrike. Detta område är en viktig genomfart för djurtransporter till Italien, och längs de stora vägarna sker inspektioner av transporter fem timmar varje vecka tillsammans med polis. Det har lett till att flertalet transportörer väljer långa omvägar för att undvika inspektion vilket i sin tur leder till längre transporttider för hästarna.

Veterinärinspektörerna i Kärnten har noterat att det nu går färre fyllda hästtransporter till Italien än vad det går tomma transporter tillbaka. Den italienska veterinären Donatella Loni, verksam som statsveterinär, menade att när hästen redan är i Italien är det för sent. Bättre kontroll bör göras vid lastning i ursprungslandet och under transporten. Flera delegater framförde en önskan om att mottagande slakteri ska vägra ta emot hästar i dåligt skick för att på sikt få bort de transportörer som inte efterföljer transportlagstiftningen.

Des Leadon, före detta president för BEVA och väl insatt i transportfrågor, gick steget längre och ville att veterinärer i större utsträckning skulle använda sig av sin rätt att avliva hästar som uppvisar allvarligare skador. Antingen längs med transportvägen eller direkt vid ankomst till slakteriet.

KONSEKVENT STRAFFSKALA SAKNAS

Josh Slater, till vardags professor vid The Royal Veterinary College i London, representerade Federation of European Equine Veterinary Associations (FEEVA) och fastställde organisationens stånd- ➤

PHARMA DISTRIBUTION

BESÖK VÅR WEBSHOP!

För dig som kund innebär det bättre service, bredare utbud och större möjligheter.
http://shop.pharmadistribution.se

info@pharmadistribution.se
www.pharmadistribution.se

VETAP
VETERINÄRENS APOTEK

VI LEVERERAR LÄKEMEDEL DIREKT - SÅ MYCKET ENKLARE

Efter veterinärbesök så är djurägaren ofta tvungen att uppsöka närmaste apotek för receptbelagt läkemedel och många gånger får djurägaren vänta på läkemedlet som inte finns i lager.
Nu levererar Veterinärens apotek, VetAp, läkemedel för djur inom ramen för ett konventionellt apotekstillstånd läkemedlet direkt hem till djurägaren – så mycket enklare.

Har du frågor eller vill ha mer information om oss eller våra produkter så vänd dig till:

www.vetap.se

Kontakta oss på: 0771 - 21 24 00

Foto: Alexander Rabitsch

I förordning 1/2005 finns undantag från många bestämmelser för registrerade hästar, men inte för slakthästar. Hästar transporteras därför som registrerade för att undvika de strängare reglerna.

punkter. De var bland annat att hästar ska slaktas så nära sin uppstallningsplats som möjligt, att alla medlemsstater ska tillhandahålla slakterier som tar emot hästar och att de långa slakttransporterna inte bara är ett hot mot djurets välfärd utan också medför en stor risk för spridning av smittsamma sjukdomar.

Slater framhöll vikten av en tydlig definition av vad som egentligen är en registrerad häst. Detta eftersom olika regler gäller för transport av en registrerad häst, en slakthäst och en häst avsedd för avel och produktion. En registrerad häst är, enligt Jordbruksverkets tolkning av förordningen, en häst som har hästpass och är införd i en stambok eller får föras in i en. När en häst ska transporteras för slakt upphör den att vara registrerad och blir istället per definition en slakthäst. I förordning 1/2005 finns undantag från många bestämmelser för registrerade hästar, vilket inte är fallet för slakthästar. Här uppmärksammade Slater risken att hästar transporteras som registrerade hästar, för att undvika de strängare reglerna, när de i verkligheten är slakthästar.

Som många andra av mötesdeltagarna ville Slater se ett konsekvent upprätthållande av lagstiftningen och en konsekvent straffskala i alla medlemsländerna, vilket nu saknas. Han talade även om vikten av kommunikation, samarbete och informationsutbyte mellan länderna, från lastning till slakt. På sikt måste en kulturell förändring ske i många länder med avseende på hästarnas uppfödning, försäljning och slakt.

ANDRA KLASSENS HÄSTAR

Fédération Equestre Internationale (FEI), ridsportens internationella organisation, representerades av sin chefveterinär Graeme Cook som berättade om hästnäringens ökning och att det i England nu är fler personer anställda inom hästsektorn än i jordbruket. För närvarande beräknas det finnas cirka sex miljoner hästar i Europa och antalet ökar. De hästtransporter som visades i FEIs presentation skiljde sig avsevärt från de slakttransporter som tidigare visats och detta tydliggjorde åter den stora skillnaden mellan den utsatta slakthästen (”The second class citizen of Europe” som Des Leadon uttryckte sig) och den dyrbara tävlingshästen. Men, som Cook uttryckte det, kan även tävlingshästen, efter avslutad karriär, ställas på en mindre exklusiv transport med riktning mot ett slakteri långt bort. FEI motsätter sig inte slakt av hästar men vill att transporten ska vara så kort som möjligt och önskar även en utökad användning av microchip. De huvudsakliga anledningarna till detta är hästens välfärd samt underlättande av en eventuell smittspårning.

MOSAIK AV OLIKA STRESSFAKTORER

Ungefär 25 forskningsartiklar har skrivits om transport av hästar enligt Gianluigi Giovagnoli, VMD och författare till boken ”Theoretical and practical manual on horse transport”.

Giovagnoli förklarade att det finns många akademiska definitioner på stress, men att man kan se stress som stötfånga-

Vingstedkursus

Fra jord til bord - Et aktualitetskursus for dyrlæger

Den Danske Dyrlægeforening

Lørdag den 12. og søndag den 13. marts 2011, Vingstedcentret, Danmark.
Den Danske Dyrlægeforening inviterer svenske dyrlæger til at deltage i dette aktualitetskursus, der har til formål, at udvikle samarbejdet mellem aktører i den animalske fødevarekæde, især dyrlæger i kødkontrol, fødevarekontrol og veterinærafdelinger samt at give en faglig opdatering indenfor aktuelle faglige emner og mulighed for at udveksle viden og erfaringer med kolleger.

Kurset omfatter lørdag en fællessession med fokus på ”One Health”og ”Risikomanagement”. Der vil desuden blive afholdt en række parallelle workshops inden for kødkontrol, fødevarekontrol og smitsomme sygdomme med fokus på risikovurdering og risikohåndtering. Søndag vil det overordnede emne være dyrevelfærd, velfærdskontrol og kompetenceudvikling.

Programmet omfatter blandt andet følgende emner: One Health principper i dagligdagen, Risikoanalyse-risikovurdering, Model for udvikling af risikobaseret kødkontrol og Smitsomme sygdomme i fremtiden.

Prisen er DKK 3.850 inkl. moms. Prisen omfatter almindelige kursusomkostninger, materiale, forplejning og overnatning. For deltagere, som ikke er medlem af SVF tillægges prisen 15%.

Er du interesseret og ønsker yderligere information, kan du finde en uddybende beskrivelse af kurset på www.ddd.dk under genvejen kursuskalender. Du er også velkommen til at kontakte
Gert Aagaard van Hauen,
Den Danske Dyrlægeforening, Emdrupvej 28A, DK-2100 København Ø, tlf. +4538710888 eller e-mail **gaj@ddd.dk.**

FOTO: ANIMALS' ANGELS

Utmattad häst i en transport med farlig och olaglig avskiljare. BEVA/FVE-mötet ville bland annat förstärka tillsynen vid kritiska kontrollpunkter.

ren mellan välfärd och sjukdom. En transport kan vara en mosaik av olika stressfaktorer. Hans råd var bland annat att hästar med fördel kan transporteras baklänges då hästen har sitt gravitationscenter vid hjärtat och att det då är möjligt för hästen att sänka sitt huvud vid parering. Hästar som placeras i sidled i transporten har mycket svårt att hålla balansen vid en snabb inbromsning. Strålkastarljus från andra bilar kan ha en stroboskopfunktion inuti hästens transport, vilket kan vara en stor stressfaktor. Något annat att tänka på är att då hästen som föl aldrig bärs runt av sin mamma (som t ex katter) kan den första transporten vara en mycket märklig och stressande upplevelse för den unga hästen. Tidsuppfattningen fungerar troligtvis inte som hos en transportrutinerad häst och han rekommenderade att första resan för hästen alltid ska hållas kort. Hästar som transporteras vill inte heller dricka då de inte kan förutse rörelserna under transporten. De står med huvudet höjt under en längre period och luftturbulensen från luftkonditioneringen samt urin, damm och avgaser gör att slemhinnorna i luftvägarna irriteras. Ovanpå detta tillkommer en immunsuppression på grund av stressen från transporten. Sammantaget är risken för hästen att utveckla en luftvägsinfektion stor vid längre resor.

"TAKE HOME MESSAGE"

Under eftermiddagen delade delegaterna in sig i två grupper, där den ena gruppen diskuterade problematiken med slakthästtransporter och den andra transport av tävlingshästar.

Sammanfattning och "take home message" för transport av slakthästar var önskan om ett åtagande från EU-kommissionen och myndigheter att införa ett effektivt ramverk och kontrollsystem utifrån Förordning 1/2005. Det måste vara konsekvent i alla medlemsstaterna och ska även innehålla effektiva, proportionella och avskräckande sanktionssystem.

Vidare ville mötet förstärka tillsynen vid kritiska kontrollpunkter, framför allt i ursprungsland och vid ankomst till slakteriet. Samarbete mellan och inom medlemsstaterna bör förbättras, inkluderande informationsutbyte, hjälp vid insatser samt utbildning och träning av veterinärer, transportörer och andra involverade i hästarnas hantering och välfärd. Dessutom behövs ett bättre engagemang från officiella veterinärer för att ➤

➤ se till att regelverket implementeras och att djurens välfärd bevakas. Att involvera och utbilda polis föreslogs också.

YTTERLIGARE PROBLEMOMRÅDEN

I sammanfattningen av mötet framfördes ytterligare några problemområden som måste åtgärdas.

Definitionen av ”Ekonomisk aktivitet” i nuvarande regelverk orsakar problem för t ex djurskyddsorganisationer som behöver flytta hästar. En önskan framfördes att omdefiniera ”ekonomisk aktivitet” eller ge vägledning om hur en tolkning ska göras.

Definitionen av en registrerad häst kan lätt feltolkas att vara samma sak som en identifierad häst, vilket inte är korrekt och kan medföra risk för hot mot hästars välfärd. För att undvika detta föreslog delegaterna att alla registrerade hästar, i alla åldrar, ska vara mikrochippade med ett unikt livsnummer. Alla landgränser ska vara utrustade med mikrochipläsare och alla hästar som passerar dessa poster ska skannas. Alla slakterier inom EU ska identifiera de hästar som kommer för slakt genom skanning av mikrochip. En central databas som kan kommunicera med alla länders nationella databaser måste införas, för att hästar ska kunna spåras och identifieras.

Slutligen efterlystes att all transport av hästar ska ske enligt artikel 3 i Förordning 1/2005, dvs inte orsaka lidande eller skada.

BEVA-PRIS INSTIFTAS

Dagen avslutades med att BEVA tillkännagav sitt nya pris BEVA Trust Equine Transport Enforcement Award. Priset, på 1 000 euro, kommer att ges till den person eller grupp som arbetar i fält och som gör mest för att förbättra upprätthållandet av hästtransportlagstiftningen. Nomineringen är öppen och kan göras via FVE och BEVA Trust. Priset delas ut för första gången i november 2011.

ULRIKA LAGERQUIST, leg veterinär, klinikveterinär, Universitetsdjursjukhuset, Hästkliniken, SLU, Box 7040, 750 07 Uppsala.

VeTA BOLAGET

VeTA-dagarna i Göteborg, 6-8 maj 2011

Fredag 6 maj

Workshop
Problembeteenden katt och hund
Fallbeskrivningar. Interaktivt seminarium (förel. på engelska)

Juridik för veterinärer och djursjukskötare
Journal- och intygsskrivning som håller inför rätta!

Lördag 7 - Söndag 8 maj

Smådjur - Sarah Heath
Etologi, problembeteenden hund och katt (förel. på engelska)

Häst - Jacintha Wilmink
Sårvård, hygien, aseptik, antibiotikapolicy (förel. på engelska)
Det senaste inom sårbehandling hos häst. En interaktiv kurs med föreläsningar, diskussioner, workshop samt praktiska demonstrationer.

Kundupplevelse
Kundvård, omsorg, kommunikationsverktyg

Chefskurs
Ledarskapets verktygslåda, Customer experience

En mängd utställarföretag kommer att finnas på plats!

Mer information och anmälan finns på www.vetabolaget.se

Gör din litteratursökning på www.svf.se

Som medlem i veterinärförbundet har man möjlighet att utan någon kostnad utföra litteratursökningar på den internationella vetenskapliga databasen Pub Med. Logga bara in på medlemsdelen av förbundets hemsida www.svf.se, och tryck på rubriken ”Sökning på Pub Med”. Större delen av den naturvetenskapliga världen ligger för dina fötter, bara några tangenttryckningar bort.

Avgifter och premier för 2011

Sveriges Veterinärförbunds fullmäktige fastställer varje år medlems- och prenumerationsavgifter till SVF. Avgifterna till AVF och FVF fastställs av respektive förenings årsmöte/stämma. Här redovisas avgifter och premier för 2011 och samtliga belopp avser helår. Avgifterna har varit oförändrade under perioden 1 januari 2006 till 31 december 2009. En viss uppräkning måste göras och därför beslutade fullmäktige att höja avgifterna till förbundet för 2010. Även inför 2011 beslutade fullmäktige om en mindre avgiftshöjning av förbundsavgiften.

Ill: Claes Beck-Friis

FULLBETALANDE MEDLEM

Medlemsavgiften till veterinärförbundet är uppdelad i två delar, dels till SVF och dels till den förening man valt att tillhöra: AVF (Anställda Veterinärers Förening) eller FVF (Företagande Veterinärers Förening). Avgifterna till AVF och FVF är fastställda av respektive förenings årsmöte/stämma. Medlemsavgiften till SVF omfattar även avgift till SVS, läs mer under Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap.

Från den 1 januari 2007 är det inte längre SVF som administrerar och aviserar medlemmarnas a-kassa (AEA), utan detta sköts direkt av AEA. Observera att även egenföretagare kan ansluta sig till AEA. Mer information finns på www.aea.se.

Fullbetalande medlem AVF

Medlemsavgift SVF	2 000 kr
Medlemsavgift AVF	1 460 kr
Prenumerationsavgift SVT	860 kr

Fullbetalande medlem FVF
inklusive medlemskap i Företagarna

Medlemsavgift SVF	2 000 kr
Medlemsavgift FVF	600 kr
Prenumerationsavgift SVT	860 kr
Serviceavgift FVF	2 070 kr

(Betalas av företaget. Moms tillkommer.)

Som FVF-medlem kan du avstå från att vara medlem i Företagarna. Avgifterna blir då:
exklusive medlemskap i Företagarna

Medlemsavgift SVF	2 000 kr
Medlemsavgift FVF	150 kr
Prenumerationsavgift SVT	860 kr
Serviceavgift FVF	600 kr

(Betalas av företaget. Moms tillkommer.)

DUBBELANSLUTEN TILL SULF

Medlem som är dubbelansluten till Sveriges universitetslärarförbund (SULF) betalar medlemsavgift endast till veterinärförbundet och avgiften fördelas sedan mellan SVF och SULF. Medlemsavgiften för dubbelansluten till SULF är 2011 3 580 kr. Medlem som under året dubbelansluter sig till SULF ska meddela detta till veterinärförbundet.

Veterinärstuderande

Medlemsavgift	280 kr
Prenumerationsavgift SVT	250 kr

Pensionär

Medlemmar som gått i pension ska meddela detta till förbundet. Pensionärsavgift betalas från och med det kvartal medlemmen går i pension.

Medlemsavgift	400 kr
Prenumerationsavgift SVT	430 kr ➤

YRKESVERKSAMMA UTANFÖR SVERIGE

Vid arbete utomlands medges nedsättning av medlemsavgiften med 75 procent. Om veterinären är medlem i det aktuella landets veterinärförbund medges nedsättning av avgiften till SVF med 90 procent. För att få reducerad avgift till förbundet måste medlemmen ansöka om det. Kontakta förbundskansliet för mer information.

SVENSK VETERINÄRTIDNING

Prenumeration på Svensk Veterinärtidning (SVT) är obligatorisk för alla medlemmar utom för pensionärer. Pensionär som inte vill prenumerera på SVT ska meddela detta till förbundskansliet. Prenumerationen upphör tidigast från uppsägningsdagen. Vidare kan två makar/sambo/registrerad partner, som båda är medlemmar i förbundet och bor på samma adress, avsäga sig den ena prenumerationen. Prenumerationsavgiften är fortsatt oförändrad sedan 1 januari 2006 och finns under respektive rubrik: Fullbetalande, studerande, respektive pensionär.

ENSKILDA PENSIONSFONDEN, "HEROFONDEN"

Herofonden utbetalar pension från och med året efter att medlemmen fyllt 60 år, och för närvarande uppgår utbetalat belopp till mellan 1 500 och 5 300 kronor per år beroende på hur många år Heroavgiften har inbetalats. Förbundsmedlem som vill gå med måste ansöka om medlemskap i Herofonden innan fyllda 50 år, och inbetalning ska ske i minst tio år. Avkastningen på inbetald avgift är mycket god, för närvarande ca 80 procent, vilket innebär att inbetalda avgifter återbetalas på tre år (netto efter skatt). Medlemmar rekommenderas därför att i god tid före 50-årsdagen ansluta sig till Herofonden. För medlem som är ansluten till Herofonden tillkommer 200 kronor per år i avgift till fonden.

INTRESSEFÖRENINGAR

Riksföreningarna finns inte längre kvar som en organisatorisk del av förbundet i den nya organisationen. Föreningarna i sig kan dock finnas kvar som intresseföreningar. Förbundet tar in medlemsavgifter åt dessa föreningar. För 2011 gäller:

Svenska distriktsveterinärföreningen

Yrkesverksam	300 kr
Pensionär	150 kr

Officiella veterinärers förening/ livsmedel

Beslut om avgift var inte taget vid pressläggning. Avgiften för 2010 var 120 kr.

Svenska militärveterinärsällskapet

Medlemsavgift	80 kr

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

Medlemmar i förbundet är även medlemmar i SVS och i medlemsavgiften till SVF ingår avgiften till SVS. Medlemsavgiften för *stödjande* medlem i SVS (icke-veterinär eller veterinärer bosatta utomlands) har av fullmäktige fastställts till 800 kronor för 2011. *Direktansluten* medlem i SVS (veterinär bosatt i Sverige men som inte har svensk legitimation) betalar 1 050 kr för 2011.

SEKTIONERNA

Enligt beslut av respektive sektions årsmöte gäller följande medlemsavgifter för 2011.

Hästsektionen

Beslut om avgift var inte taget vid pressläggning. Avgiften för 2010 var 200 kr.

Smådjurssektionen

Yrkesverksam	280 kr
Studerande	150 kr

Husdjurssektionen

Yrkesverksam	150 kr
Pensionär	100 kr
Studerande	100 kr

Sektionen för veterinär folkhälsa

Yrkesverksam	150 kr
Pensionär	50 kr
Studerande	50 kr

Försöksdjurssektionen	200 kr

INBETALNING AV MEDLEMSAVGIFTER OCH FÖRSÄKRINGSPREMIER

Alla medlemsavgifter aviseras från kansliet som sedan fördelar medlen till respektive förening och sektion. Serviceavgiften som FVFs medlemsföretag ska betala kommer att faktureras. Medlem som anser att debiteringen är felaktig bör snarast kontakta förbundskansliet. För de medlemmar som betalar kvartalsvis tillkommer en aviseringsavgift på 15 kr per avi. Om betalning sker årsvis eller via autogiro debiteras ingen aviseringsavgift. Ansökningsblankett för autogiro finns på www.svf.se. Kontakta kansliet om du vill ändra betalningsperiod eller betalningssätt.

Försäkringspremierna för personförsäkringar (liv-, olycksfalls-, sjuk-, och barnförsäkring) aviseras av Max Matthiessen Liv & Försäkringsmäklare. De sköter all administration och information av förbundets personförsäkringar, och nås på 08 613 28 55 eller grupp@maxm.se.

Försäkringspremierna för ansvars- respektive veterinärutrustningsförsäkring aviseras av Söderberg & Partners. Mer information om försäkringar och premier kommer i SVT 3/11.

PER CARLSSON
kanslichef, SVF

SKALPELLEN

Hjärtligt välkomna till Skalpellens

VÅRMÖTE

i Göteborg
13–14 maj 2011

Temat i år är
"Övre luftvägskirurgi"

Utförligare annons kommer i senare nummer av SVT.

Skalpellen i samarbete med Västra Djursjukhuset i Göteborg.

Rapport från förbundsstyrelsens möte den 30 november

Veterinärförbundets styrelse höll förra årets sista möte den 30 november i Stockholm. En av de punkter som diskuterades var om veterinärer som är dömda för djurplågeri kan vara medlemmar i SVF.

GODKÄNNANDE AV BUDGETAR FÖR 2011

Förbundsstyrelsen godkände AVFs budget (med tillägget att AVF fr o m 2011 ska betala hela kostnaden för den tid som kansliet anlitas), FVFs budget samt budgeten för Normgruppen smådjur.

STYRELSENS ARBETSGRUPPER

Vid styrelsemötet gjordes en genomgång av styrelsens arbetsgrupper samt en återrapportering från de grupper som varit arbetande under året. Bland dessa finns bland annat en grupp som ska utvärdera den nya organisationen av förbundet, där Eva-Mari Lewin, Torsten Jacobsson (tidigare ordförande i omorganisationsgruppen) och Torkel Ekman ingår. Det finns också en nystartad utvärdering av specialistutbildningarna steg 1 som leds av Lennart Granström. Vid mötet diskuterades dessutom en mediegrupp för översyn och ekonomisk optimering av förbundets kontaktkanaler med omvärlden, dvs tidningen och hemsidan.

AU 2011

AU 2011 kommer att bestå av ordförande Eva-Mari Lewin, vice ordförande Anders Forslid och Per Michanek.

AVSLUTANDE AV MEDLEMSKAP I SVF

Styrelsen förde en diskussion om veterinärer som är dömda för djurplågeri kan vara medlemmar i SVF. Styrelsens mening är att SVF inte kan agera domare innan domen vunnit laga kraft. Under den tid som åtalet prövas är det SVFs skyldighet att stötta sin medlem. Med stöd av förbundets etiska regler kommer dock en veterinär som blir dömd för djurplågeri, och där domen vinner laga kraft, troligen att uteslutas ur förbundet. På styrelsemötet diskuterades vidare angående om en veterinär som stödjer homeopatiutbildningar kan vara medlem i SVF. Styrelsen fann att detta inte är grund att utesluta en medlem men att SVFs tydliga ställningstagande bör vara att det är olämpligt.

APOTEKSARVODE

Samarbetsavtal mellan SVF och Kronans droghandel diskuteras. Även Apoteskedjan Hjärtat har kontaktat SVF och visat intresse för motsvarande avtal.

ADMINISTRATION AV FÖRBUNDETS SAKFÖRSÄKRINGAR

Ansvars- och utrustningsförsäkring är utlagt på försäkringsmäklare Söderberg och Partner fr o m den 1 januari 2011, på samma sätt som t ex Liv- och olycksfallsförsäkringen tidigare lagts ut på företaget Max Matthiessen.

UPPHANDLING AV JOURVERKSAMHETEN

Under hittills 18 gjorda upphandlingar av jouren vid distriktsveterinärorganisationen har endast ett anbud från privatpraktiserande veterinär inkommit och alla upphandlingar har gått till Dv-stationer. Jordbruksverket har för närvarande lagt ned upphandlingsförfarandet och undersöker på vilket sätt detta kan förbättras/underlättas.

KARIN LUNDBORG
ledamot i förbundsstyrelsen

Bli Livsviktig!

Bli regelbunden givare på cancerfonden.se eller ring 020-59 59 59.

Vi tänker besegra cancer.
Vill du vara med?

Cancerfonden

Ryggont hos människa och hund

Veterinär Niklas Bergknut, institutionen för kliniska vetenskaper, SLU, försvarade fredagen den 21 januari sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln ”Intervertebral disc degeneration in dogs”. Opponent var dr Frank Steffen, Universitetet i Zürich, Schweiz.

disputationer

Ryggproblem är vanligt förekommande hos både människor och hundar och är ofta associerade med degeneration av intervertebraldiskarna (IVD). IVD är lokaliserade mellan ryggkotorna och utgör en essentiell del av ryggraden där de bidrar till både stabilitet och flexibilitet. Degeneration av IVD kan leda till både diskbråck och instabilitet av ryggraden. Det finns olika orsaker till att diskarna i ryggen börjar degenerera, men förslitning, trauma och ärftliga faktorer tros vara de vanligaste.

Bland alla svenska hundar är det cirka 3,5 procent som har någon form av ryggproblem. Hanhundar drabbas en och en halv gång oftare än tikar. Kortbenta hundar har oftare problem med ryggsjukdomar och tax är den hundras som drabbas värst. 20 procent av taxarna får diskbråck. Men även större, hårt arbetande hundar, som polishundar och andra tjänstehundar, får ofta problem med sina ryggar.

Det faktum att ryggproblem är så vanligt hos hundar har utnyttjats i avhandlingsarbetet. Forskningsrönen har en tydlig komparativ betydelse och kan ge stora synergieffekter för såväl veterinär- som humanmedicinen.

Hos människor kan degeneration av diskarna i ryggen diagnostiseras i ett tidigt skede med hjälp av magnetröntgen. En tidig diagnos kan via magnetkameraundersökning ställas även på hundar av de raser som bedöms vara i riskzonen för diskbråck. Dessa hundar kan därigenom i framtiden förhoppningsvis behandlas preventivt mot sjukdomen.

Niklas Bergknut har i sin forskning testat en ny behandlingsmetod för både människor och hundar med ryggproblem. En diskprotes, tillverkad av en hydrogel, har utvecklats och testats i ryggrader från döda hundar. Protesen visade sig återställa normalt anatomiskt avstånd mellan ryggkotorna och ett normalt rörelsemönster av ryggraden.

I studierna har inte försöksdjur använts. Genom att studera ryggarna från döda hundar och material insamlat från patienthundar kan användandet av försöksdjur för studier av ryggproblem drastiskt minskas.

En framtida vision är att kunna utföra operationer som återskapar ett normalt och bestående rörelsemönster hos hunden. I dag gör man bland annat steloperationer av diskarna, och borrar bort benmassa över ryggmärgen, för att ge den plats. Vissa hundar får så småningom tillbaka sina ryggproblem varför bättre behandlingsmetoder eftersträvas.

I sina studier har Niklas Bergknut samarbetat med och handletts av forskare i såväl Sverige som Holland. Hans avhandling kommer därför att försvaras vid två tillfällen och vid två universitet, SLU i Sverige och vid veterinärhögskolan i Utrecht, Holland. ■

Har du svarat på löneenkäten?

En bra lönestatistik ger ett bättre underlag för lönerådgivning och kan bidra till högre löner. Eftersom det är viktigt att underlaget blir så tillförlitligt som möjligt är varje enkät betydelsefull.

Har du inte fått enkäten, har vi kanske fel e-postadress till dig? Uppdatera då genom att kontakta kansliet – office@svf.se, 08-545 558 20.

Kan du inte svara via webben, meddela kansliet för att få en pappersenkät.

Bättre spermafrysning kan rädda vilda kattdjur

Veterinär Paweena Thuwanut, institutionen för kliniska vetenskaper, avdelningen för reproduktion, SLU, försvarade den 16 december 2010 sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln "Role of oxidative stress and antioxidants in domestic and non-domestic cat spermatozoa".

Opponent var professor Gaia Cecilia Luvoni, University of Milan, Milano, Italien.

disputationer

Många populationer av vilda kattdjur (t ex tiger, snöleopard) minskar ständigt på grund av skogsavverkning, torrläggning av mark för jordbruk och illegal jakt. Forskning som syftat till att ta fram avelsprogram som omfattar spermafrysning, artificiell insemination, in vitro-fertilisering och embryoöverföring för tamkatter och vilda kattdjur har pågått under årtionden. Genom att använda fryst sperma kan man inseminera kattdjur när en hona och en hane är åtskiljda av ett stort geografiskt avstånd, när det är svårt att få till stånd en parning, när sperma från en hane ska användas till flera inseminationer av samma eller olika honor eller när man vill ha avkommor efter en död hane.

Vetenskapliga framsteg har gjort det möjligt att använda fryst sperma för in vitro-fertilisering när naturlig parning eller artificiell insemination inte är ett alternativ. Flera faktorer involverade i spermafrysningsprocessen kan dock försämra spermakvaliteten, t ex köldchock, osmotisk stress och oxidativ stress. Den senare uppstår genom en obalans mellan oxidanter (fria radikaler och lipidperoxidering) och antioxidanter i en specifik miljö.

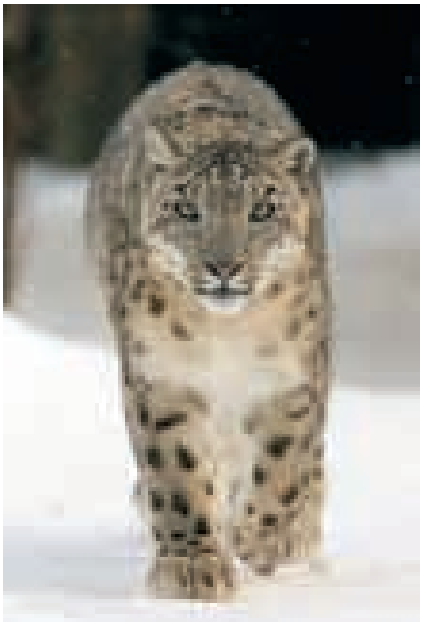

Foto: Bernard Landgraf

Genom ny kunskap om fryst sperma får vilda kattdjur som den utrotningshotade snöleoparden bättre chanser att överleva.

Paweena Thuwanut har i sin avhandling utvecklat spädningsvätskor, som minskar skador på spermierna orsakade av oxidativ stress under frysningen. Hon använde spermier från bitestikeln från tamkatter som en modell för vilda kattdjur. Resultaten från studier av spermier från tamkatt applicerades sedan på ett vilt kattdjur, platthuvudkatt *(Prionailurus planiceps)*.

Paweena Thuwanuts hypotes var att spermierna skadas av fria radikaler, som produceras under frysprocessen, och att de negativa effekterna av de fria radikalerna kan minskas genom att man tillsätter antioxidanter till spädningsvätskorna.

Hon observerade lipidperoxidering i tamkattsspermier och analyserna tyder på att oxidativ stress kan vara en orsak till spermieskador. Icke-enzymatiska eller enzymatiska antioxidanter tillsattes då spädningsvätskan. Spermierörligheten, livsdugligheten och DNA-integriteten blev bättre när Trolox eller glutationperoxidas ingick i spädningsvätskan än i kontrollprov utan tillsatser av antioxidanter.

När de bästa resultaten från studierna av tamkattsspermier applicerades på spermier från platthuvudkatt hade glutationperoxidas mer positiva effekter än vitamin E. Även andelen embryon som utvecklades efter in vitro-fertilisering var större med tillsats av glutationperoxidas än med vitamin E.

Slutsatsen är att av de antioxidanter som utvärderades förbättrade glutationperoxidas spermiekvaliteten mest efter frysning och upptining, både för spermier från tamkatt och platthuvudkatt. Tillämpning av resultaten från studien kan vara till nytta såväl vid assisterad avel av tamkatter som för bevarande av hotade vilda kattdjur. ■

Spara tid och pengar
med verktyg i topptrim
Slipning saxar och skär 70:-
Service klippmaskiner
Skicka idag!
Vet-paket, spara 600:-
Trimmer & skär
www.lyckliga.nu
Lyckliga Fåret Skärsliperi
Prästavägen 254, 263 91 Höganäs
042-722 83

Studier av grisens immunförsvar vid diarrésjukdom

Veterinär Märit Andersson, institutionen för kliniska vetenskaper, SLU, försvarade den 15 december 2010 sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln "On the immune response in porcine enteric diseases – with special reference to swine dysentery, proliferative enteropathy and PMWS". Opponent var docent Lars Erik Larsen, Avdelningen för veterinär diagnostik och forskning, Veterinärinstitutet, Danmarks Tekniska Universitet, Köpenhamn, Danmark.

Foto: Märit Andersson

De immunologiska förändringarna vid diarrésjukdom hos gris har kartlagts i Märit Anderssons avhandling.

disputationer

För att kunna bekämpa olika tarmsjukdomar hos grisar är det viktigt att veta hur grisens immunförsvar reagerar på olika patogener. Avhandlingen har studerat om generna för ett antal cytokiner, signalproteiner som produceras av immunförsvaret, uttrycks mer eller mindre hos sjuka grisar jämfört med friska. Immunsvaret, både systemiskt i blodet och lokalt i tarmen, undersöktes hos grisar med svindysenteri orsakad av *Brachyspira hyodysenteriae* och proliferativ enteropati orsakad av *Lawsonia intracellularis*. Dessutom studerades det lokala immunförsvaret i tarmen hos grisar infekterade med porcint circovirus typ 2 (PCV2), en bidragande faktor till sjukdomskomplexet PMWS *(Postweaning multisystemic wasting syndrome)*. I arbetet användes bland annat *microarray*-teknik, som visar om en viss gen uttrycks mer eller mindre hos de studerade grisarna än hos normalpopulationen.

Hos grisar som hade infekterats experimentellt med *Brachyspira hyodysenteriae* sågs en ökning av monocyter och neutrofiler. Även vissa typer av lymfocyter ökade i antal. Cytokinerna IL-1β, IL-6 och TNF-α fanns i förhöjd mängd i blodet, och genuttrycket för IL-1β hade ökat i tarmen hos en gris som insjuknat naturligt i svindysenteri. Alla dessa cytokiner är inflammationsframkallande, orsakar feber och startar en akutfasreaktion som motverkar infektionen.

Lawsonia intracellularis kan orsaka både kronisk sjukdom med diarré och nedsatt tillväxt, och akuta symtom med blodig diarré och plötslig död. Hos naturligt sjuka grisar sågs inga skillnader i cytokinmängderna jämfört med friska kontrollgrisar, varken i blodet eller i tarmen. Resultaten från tarmanalyser pekar på att en okomplicerad, kronisk infektion med *L intracellularis* inte ger upphov till något markant immunsvar, och att allvarliga symtom med blodig diarré snarare är en komplikation till den kroniska sjukdomen än en akut sjukdomstyp.

Hos grisar som infekterats med PCV2 sågs ett ökat genuttryck för cytokinerna IL-6, IL-10 och IFN-γ i tarmen. En ökning av genuttrycket för IFN-γ i tarmen återfanns även hos naturligt sjuka grisar. Dessutom sågs ett markant ökat genuttryck för olika interferonstimulerade gener (ISG) hos grisar med PCV2-infektion. Interferoner är cytokiner som sätter igång ISG, vilka är viktiga gener vid bekämpning av virusinfektioner.

Resultaten visar tydligt *microarray*-teknikens potential för att registrera immunsvaret vid olika tarminfektioner. Tekniken kan användas för att ge fördjupad kunskap om immunsvaret även vid andra tarminfektioner hos gris. ■

Öppet brev till Livsmedelsverket

Var finns logiken?

Insändaren reagerar på dagens mycket olika regler för livsmedelskontroll av älgkött, beroende på om köttet säljs av ett jaktlag eller via en vilthanteringsanläggning.

insänt

Enligt Livsmedelsverkets bestämmelser får årligen varje älgjägare i ett jaktlag sälja köttet av en obesiktad älg till konsument eller lokal detaljhandel. Varje älgjägare i ett jaktlag får också sälja 25 obesiktade älgar (urtagna men inte avhudade) direkt till konsument eller lokal detaljhandel – antalet betraktas som litet med motiveringen att de livsmedelsburna riskerna är små.

OLIKA RISKHANTERING

Vid leverans av älg till vilthanteringsanläggning, så kallat älgslakteri, ska älgkroppen åtföljas av huvud, lungor, hjärta, lever, njurar och mjälte, om inte älgen åtföljs av ett intyg av en speciellt utbildad jägare i jaktlaget att organen är OK. Man kan ifrågasätta värdet av ett sådant intyg från jävsynpunkt.

Om inget intyg finns kan däremot älgkött med enbart ett köttvärde på runt en halv miljon kronor totalkasseras, för att en njure eller mjälten saknas. Mot bakgrund av reglerna för försäljning från jaktlag finner jag det märkligt att man hanterar livsmedelsriskerna för samma typ av kött så olika. För handen på hjärtat, hur många älgar har totalkasserats på grund av fynd i mjälte eller njure som enda besiktningsfynd?

HENRY HENRIKSSON
fd distriktsveterinär,
fd besiktningsveterinär vilthanteringsanläggning,
aktiv älgjägare

FOTO: ARJA KAUTTO

Var finns logiken i att jaktlag får sälja obesiktat älgkött till konsument medan kött från en vilthanteringsanläggning måste kasseras om en njure saknas?

Större kontrollkrav ju längre bort konsumenten är

Företrädare för Livsmedelsverket svarar på det öppna brev om regler kring besiktning av älgkött som publiceras på annan plats i tidningen.

Den EU-gemensamma lagstiftningen är målinriktad. Konsumenterna ska ha säker mat som är framtagen på ett redligt sätt.

MÖTE

för läkare, tandläkare och veterinärer

Våren och sommaren 2011
Första tisdagen i månaden:
1 feb, 1 mars, 5 april,
3 maj och 7 juni
Klockan 18.30–19.30

Plats:
Svenska Läkaresällskapet
Klara Östra Kyrkogata 10
Stockholm
Lokal "Grottan", 3 tr

Anonyma Alkoholister
IDAA

Välkommen!

När viltet tar sin väg från skogen till konsument är huvudregeln att denna råvara ska levereras till en vilthanteringsanläggning för besiktning efter slakt. Sedan har lagstiftningen undantag som innebär att viltet kan gå direkt från jägaren till konsument eller genom en detaljhandelsanläggning, t ex en matbutik eller en restaurang.

I alla dessa fall har alla inblandade, jägare och livsmedelsföretag, ett ansvar för att leverera säkra livsmedel och att inte lura konsumenten. Lagstiftaren har även tänkt att konsumenten har möjlighet att ha större kännedom om kvalitén hos den vara hon eller han köper i en detaljhandelsanläggning eller direkt från jägaren.

OFFICIELLA VETERINÄREN HAR ANSVARET

Vilt som har godkänts vid en vilthanteringsanläggning kan släppas ut på hela EU-marknaden. Sådana produkter kan gå vidare till flera andra livsmedelsföretag innan de når konsumenten. I dessa fall har inte konsumenten samma möjlighet att kontrollera varans kvalité.

Grundansvaret för säkra livsmedel ligger alltid på livsmedelsföretagaren. I det här fallet har lagstiftaren lagt ett ansvar även på den behöriga myndigheten.

Livsmedelsverket instämmer i att viltet i Sverige är mycket friskt. Lagstiftningen är dock upplagd efter EU-gemensamma förhållanden och lägger säkerhetsnivåerna enligt det kontinentala sjukdomsläget. Så är fallet även i kontrollen före och efter slakt av tamboskap. Den del av livsmedelslagstiftningen som reglerar livsmedelsföretagarens verksamhet vid en vilthanteringsanläggning anger tydligt vilka organ som ska följa med viltet till vilthanteringsanläggningen och presenteras för den kontrollmyndigheten. Där finns även reglerna om så kallade utbildade personer, dvs utbildade jägare och de intyg dessa ska utfärda.

Den del av lagstiftningen som reglerar den behöriga myndighetens verksamhet lägger ansvaret för en korrekt bedömning av en slaktkropp på den officiella veterinären. Att fatta ett beslut om att godkänna eller otjänlighetsförklara en slaktkropp är jämförbart med att skriva ett intyg. För att kunna fatta ett beslut/skriva på ett intyg behöver veterinären tillräckligt med fakta. Bedömning av en slaktkropp är enklast när tillgång till de organ som lagen föreskriver finns till hands. Lagstiftningen ger dock möjlighet att i enskilda fall kunna godkänna slaktkroppar med bristande organuppsättning. Det är viktigt att komma ihåg att det alltid är den aktuella veterinären som har ansvaret för sitt eget beslut.

KRISTER SCHERLING,
veterinärinspektör,
Gränskontroll- och stödenheten,
Kontrollavdelningen, Livsmedelsverket
ARJA HELENA KAUTTO,
enhetschef,
Enheten för Norra Sverige,
Kontrollavdelningen, Livsmedelsverket

noterat

Massiv kritik mot djursmitt-utredning

Utredaren Christer Wretborn överlämnade den 19 januari betänkandet Folkhälsa – Djurhälsa, Ny ansvarsfördelning mellan stat och näring (SOU 2010:106) till landsbygdsminister Eskil Erlandsson. Men redan innan utredningen offentliggjordes hade den mött kraftig kritik från flera samhällsaktörer. I en gemensam debattartikel i Svenska Dagbladet den 8 januari gick Läkarförbundet, Sveriges Veterinärförbund, Vi Konsumenter, Djurskyddet Sverige, LRF, Svenska Djurhälsovården och Svensk Mjölk ut och kritiserade förslaget att staten kan minska sitt engagemang i bekämpning av djursmittor.

Utredningen anser att ett utbrott av en allmänfarlig djursmitta kan skapa "betydande problem för animalieproduktionen" men att konsekvenserna för samhällsekonomin av ett utbrott blir små. Utredaren föreslår som förväntat att kostnaderna för att utföra de åtgärder som läggs fast i en smittobekämpningsplan i allt väsentligt ska läggas på producenterna.

– Vi förutsätter att regering och riksdag inser att staten även i fortsättningen måste ta ett helhetsansvar och inte av kortsiktigt finansiella skäl riskera människors och djurs hälsa, skriver kritikerna i Svenska Dagbladets debattartikel.

Skärpta regler mot smittspridning

Som en del i arbetet att stoppa MRSA-spridning arbetar Jordbruksverket nu med en föreskriftsändring för djurrelaterade aktiviteter, skrev verket i ett pressmeddelande den 14 januari. Den kommer bland annat att ställa krav på förbättrade rutiner för de djurhållare som bedriver besöksverksamhet, där besökare tillåts ha direkt kontakt med djur. Djursjukhus och andra veterinära arbetsplatser kommer att behöva ha en plan för vårdhygien. Syftet är att minska riskerna för att smitta sprids mellan djur och människor och att minska risken att t ex antibiotikaresistenta bakterier sprids i veterinär verksamhet. Föreskriften kommer även att innehålla regler för hur djur med påvisad MRSA ska hanteras.

Redan i dag finns krav på att alla som besöker ett djurstall ska kunna tvätta händerna efter kontakt med djuren och att vissa typer av besöksverksamheter ska ha rutiner för att minska riskerna för spridning av smitta mellan djur och människor. Ändringen är en skärpning av nuvarande regelverk och kommer att omfatta fler kategorier som bedriver någon form av besöksverksamhet samt aktörer inom djursjukvården.

Nominera kandidater

till förtroendeposter senast 1 juli

Veterinärförbundets medlemmar direktväljer ledamöter till förbundsstyrelse och fullmäktige samt ordförande och vice ordförande i SVS. Valet sker under hösten men kandidater till posterna skall nomineras senast den 1 juli.

Nominering – hur gör man?

- Valet 2011 avser:
  - Ordförande och tre övriga ledamöter i förbundsstyrelsen
  - Ordförande i SVS
  - Ledamöter samt ersättare i fullmäktige
- Alla förbundsmedlemmar som är röstberättigade kan nominera kandidater till förtroendeposterna och är också valbara. Mandatperioden för samtliga poster är två år med tillträde den 1 januari 2012.
- Nominering ska vara skriftlig (kan även ske via e-post) och innehålla följande uppgifter för att vara giltig:
  - Namn på den nominerade kandidaten, personnummer och alla kontakt- och adressuppgifter.
  - Vilken av ovanstående förtroendeposter som avses.
  - Skriftlig bekräftelse av den som nominerats att hon/han accepterar att kandidera till den aktuella posten för den gällande mandatperioden.
  - Kontaktadresser till den person som står bakom nomineringen.

Det finns en särskild nomineringsblankettblankett på veterinärförbundets hemsida www.svf.se, Förbundet/Blanketter/Övriga blanketter. Den går även att beställa via e-post, office@svf.se, alt. ring kansliet, 08-545 558 20.

- Nuvarande innehavare av posterna som valet avser kan naturligtvis nomineras för omval om de accepterar det.
- Samtliga ledamöter i förbundsstyrelse respektive SVS kollegium finns publicerade i varje nummer av SVT.
- Nomineringen ska vara förbundskansliet tillhanda senast den 1 juli 2011.

Ansvarsärende

Säkerställde inte fri urinpassage hos katt

En djurägare anmälde två veterinärer för felbehandling av en katt men båda veterinärerna bestred anmälan.

ansvarsärende

DJURÄGARENS ANFÖRANDE

Djurägaren åkte med sin hankatt till veterinärkliniken där hon fick träffa veterinär AA. Katten hade inte kunnat kissa och kved när man klämde den på magen. AA undersökte katten och försökte sätta en kateter men det gick inte. Det var svårt att få fram kattens penis eftersom den var svullen. Det gick inte heller att pressa ut urin. AA tömde urinblåsan via cystocentes och sade att det inte syntes några kristaller. Den ena njuren var eventuellt något mindre. AA sövde katten och sade att det vore bäst om den fick sova länge med tanke på smärtan i penis. Ägaren fick sedan ta med sig katten, som fortfarande var nersövd, hem med instruktioner att inte ge den vare sig mat eller vatten.

Nästa dag kom ägaren på återbesök till AA. Hon upplyste AA om att katten inte hade kissat under tiden hemma och att den hela tiden hade varit torr runt penis. AA menade att katten måste ha kissat eftersom urinblåsan inte längre var full. Katten fick penicillin. Ägaren fick åter ta med katten hem utan vidare åtgärder, med planerat återbesök nästa dag.

Redan samma dag ringde ägaren tillbaka till AA sedan katten hade försökt kissa men utan att det hände något. Det var ägarens uppfattning att katten blivit sämre, den hade ramlat ihop på köksgolvet när den försökte dricka vatten.

Djurägaren ringde igen på kvällen till jourtelefonen men fick inte tag på veterinär BB som hade jouren. Slutligen fick

KOLLEGIALT NÄTVERK
veterinärer stödjer veterinärer

Ett självständigt nätverk bestående av veterinärer som på ideell grund står till förfogande för kolleger som behöver en samtalspartner när livet känns komplicerat. Vi lyssnar och ger stöd efter bästa förmåga till kolleger med personliga problem med anknytning till yrket eller som av annan anledning sviktar socialt, psykiskt eller fysiskt.

Syftet med det Kollegiala Nätverket är att veterinärer enkelt och snabbt ska kunna få stöd av en medmänniska som samtidigt är väl förtrogen med veterinärens livsvillkor. Anledningen till att ta kontakt kan till exempel vara ohälsa, stress, privata problem och kriser, utbrändhet, mobbing, hot eller anmälan till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård.

Sveriges Veterinärförbund har initierat verksamheten och stödjer nätverket med återkommande utbildning. Nätverket är tillgängligt för alla veterinärer i Sverige oavsett medlemskap eller inte i förbundet. Du väljer själv bland de kolleger som valt att vara samtalspartner och som är listade nedan. Naturligtvis garanteras du sekretess och du kan också välja att vara anonym.

Nätverkets medlemmar:

Namn	Ort	Telefon	Fax	E-post
Sten Berggren	Trosa	0156–136 84	0156–132 34	–
Eva von Celsing	Eskilstuna	016–292 93, 291 03	016–292 93	hvarsta.vet@telia.com
Ilmars Dreimanis	Laholm	0430–600 72, 070–399 69 67	–	ilmars.dreimanis@dv.sjv.se
Florin Gurban-Marcu	Höör	0413–290 49, 073–349 79 98	–	florin.gurban@telia.com
Erik Kjellgren	Arboga	0589–169 78, 192 80	0589–192 86	kjellgren.erik@telia.com
Herbert Lundström	Vänersborg	0521–660 99	–	hebbe@gotanet.se

ägaren kontakt med en veterinär längre bort som kunde ta emot akut. Katten fick dropp eftersom den var väldigt uttorkad. Ägaren fick åter ta med sig katten hem nedsövd. Den behandlande veterinären sade att kattens urinblåsa troligen skulle vara full påföljande morgon med tanke på droppet.

Nästa dag var katten på återbesök hos AA. Ägaren bad AA att snitta penis för att få ut urinen eftersom katten uppenbarligen inte kunde kissa själv. Då sade AA att det inte var ”kisseriet” som var problemet utan att något annat var fel, AA visste dock inte vad. Katten behölls för observation till kl 15.30 samma dag. Under tiden togs blodprov. När katten skulle hämtas berättade AA att tillståndet inte hade förbättrats. Kattens undertemperatur var inte mätbar vilket enligt AA betydde att den var under 35 grader. Katten hade röntgats men man hade inte hittat något fel. Kattens puls var knappt kännbar och enligt AA var det kanske bäst om den fick somna in.

Ägaren sade till AA att om katten är så dålig så tvekar hon inte att ta bort den. AA gick sedan för att hämta katten men när hon kom tillbaka såg den piggare ut och AA ändrade sitt beslut om avlivning. Katten åkte hem med djurägaren.

Nästa dag åkte ägaren till veterinär BB för återbesök. Katten blev undersökt och BB tyckte att den såg pigg ut med tanke på vad AA hade meddelat honom. Själv såg ägaren att katten inte alls var bättre utan snarare sämre. Hon frågade BB om det inte vore bäst att avliva katten. Hon berättade att katten inte hade kissat på hela gårdagen. BB menade att katten måste ha kissat eftersom urinblåsan inte var större än en golfboll. BB tyckte att man skulle avvakta med avlivning tills man fått provsvaren på blodprovet. Katten fick en extra dos penicillin innan de fick åka hem igen men katten mådde inte alls bra. Den ville eller kunde inte ens stå på benen. Kl 15.00 samma dag ringde ägaren upp BB igen för att höra om provsvaret hade kommit. Provsvaret visade att katten hade en njurinfektion och ett högt kreatininvärde. Ägaren frågade åter om det inte vore bäst att ta bort katten. Hon ville inget hellre än att katten skulle bli frisk men den blev bara sämre och sämre. BB sade att de skulle vänta 24 timmar och ge katten en chans. Ägaren fick också veta att hon skulle ringa om det blev en försämring. BB hade jouren.

Någon gång mellan 17.30 och 18.30 samma dag ringde hon igen till BB. Hon ville komma in med katten eftersom den hade börjat låta otäckt och konstigt. BB undrade om det inte kunde vänta tills nästa dag men ägaren förklarade att det inte var möjligt. BB berättade då att han inte hade tid och att ägaren i sådana fall fick höra av sig igen vid 21.00-tiden. Eftersom hon började bli mycket nervös ringde hon till den tredje veterinär som också behandlat katten. Hon fick komma dit om hon ville men veterinären tyckte att det var bäst om ägaren ringde till BB för akut avlivning.

Kl 20.30 ringde ägaren till BB och krävde att han skulle avliva katten. BB gick med på det. Katten dog i undersökningsrummet innan BB hann komma. Ägaren insisterade ändå på att katten skulle få en avlivningsspruta i hjärtat för att vara på säkra sidan, och det fick den. Ägaren anser att katten utsatts för onödigt lidande genom AAs och BBs handlande.

VETERINÄR AAs ANFÖRANDE

AA medger att katten fick lida i onödan med tanke på utgången. Sådant händer emellertid då och då på grund av ambitionen att rädda liv. AA bestred dock att hon har felbehandlat katten.

Då AA undersökte katten första gången och inte kunde få in katetern berodde det inte på att det fanns en plugg i penisspetsen. Detta problem har AA stött på många gånger i sitt yrkesliv. I det aktuella fallet kunde hon palpera penis som var mjuk och tunn innanför den svullna förhuden. Liksom hon skrev i journalen svullnade förhuden mer och ➤

Kurs om katter i grupp, med fokus på infektionssjukdomar

TID: 7–8 april 2011

PLATS: Nova Park Conference, Knivsta

KURSANSVARIG: Bodil Ström Holst, tel 018-67 40 00

MÅLGRUPP: Veterinärer med intresse för kattsjukdomar

KURSINNEHÅLL: Föreläsningar, gruppövningar och diskussioner relaterade till hållning av katter i grupp, med fokus på infektionssjukdomar.
För fullständigt schema, se www.sva.se, ”Utbildningar och kurser”

AVGIFT: Avgift inklusive övernattning, kursmiddag och inträde till Water Lounge: 5 000 kr exklusive moms, 6 250 kr inklusive moms. Pris utan övernattning och middag: 3 500 kr exklusive moms, 4 375 kr inklusive moms. Avgiften sätts in på SVA:s Plusgiro 15679-4 med angivande av referens: 652419 samt namn och arbetsplats. Avgiften inkluderar kaffe, måltider och kurspärm.

ANMÄLAN:
Anmäl via hemsidan, www.sva.se, eller direkt till Carina Johansson, Carina.Johansson@sva.se. Sista anmälningsdag 1 mars.
Antalet deltagare är begränsat.

SVA 100 1911-2011 STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

➤ mer och penis gled undan. AA följde upp detta med adekvat behandling och bokade in katten för uppföljning direkt morgonen därpå. Blåsan tömdes via cystocentes och urinen analyserades. Inga kristaller var synliga.

Vid återbesöket hade katten ett klart förbättrat allmäntillstånd och en liten mjuk blåsa. I alla urineringsproblemfall är det avgörande att kontrollera att djuret kan få ur sig urin. Blåsan var dagen därpå mjuk och helt tömd samtidigt som kattens allmäntillstånd var klart förbättrat. AA följde upp med antibiotikabehandling per recept.

Senare under dagen ringde djurägaren och var orolig för att katten inte hade kunnat kissa. AA var bortrest med gav ändå råden som framgår av journalen. Kliniken var öppen till 16.00 varefter det på telefonsvararen hänvisades till närmaste djursjukhus.

När katten kom in på det bokade återbesöket dagen efter var den fortfarande sederad och hade låg temperatur. Blåsan var mjuk och så gott som helt tömd. Svullnaden var borta. Behandlingen av katten var understödjande och observerande. Beslut om blodprov togs i samråd med djurägaren.

Kattens allmäntillstånd förbättrades lite men inte tillfredsställande och AAs tanke var att föreslå avlivning när hon fick kontakt med djurägaren. AA skulle ha slutat tidigt den aktuella dagen men stannade kvar på grund av den allvarliga situationen. Strax innan ägaren skulle komma uppvisade katten ett avgjort bättre allmäntillstånd och bra femoralpuls. Innan ägaren fick träffa katten frågade AA om ägaren ville pröva med att ta hem katten för att se om förbättringen höll i sig. Provsvaren skulle senare ge en bild av prognosen. Djurägaren svarade att hon ville ta hem katten om det fanns en chans att den skulle klara sig. Katten bokades in för kontroll hos BB påföljande dag. AA informerade BB om fallet och hade också telefonkontakt med BB under dagen då han skötte kattens omvårdnad.

Händelsernas ordningsföljd i anmälan stämmer inte. Katten sövdes före försöket med kateter, inte på grund av smärta i penis. AA lämnar aldrig hem sövda patienter, inte heller i detta fall. Däremot var katten påverkad av narkosen och skulle av den anledningen inte ha tillgång till mat eller vatten innan den var helt alert.

Djurägaren har uttryckt sig som att kliniken angav en tid som hon skulle komma och hämta katten. Det stämmer inte, istället försökte klinken anpassa sig efter djurägarens arbetstider. Då ägaren till slut kom till kliniken berättade AA sakligt att kattens tillstånd endast svagt hade förbättrats. AA rekommenderade sedan avlivning. Hon antecknade ”hans undertemp är ej mätbar” vilket innebär att den var under 35 grader. Att AA sedan skulle ha relaterat detta till en röntgenbild är helt felaktigt.

När katten kom in den tredje dagen var den fortfarande under sedering sedan ett besök under natten hos en annan veterinär. Allmäntillståndet var mycket dåligt. Blåsan var liten och hård. I detta tillstånd gick det inte att söva katten för att försöka sätta en kateter.

Det måste anses helt korrekt att med de undersökningar och den urinanalys som gjordes vid första besöket samt kattens allmänna förbättring vid återbesöket göra bedömningen att det rörde sig om en kraftig cystit. När katten kom in för tredje gången var situationen mycket svårbedömd. AA har vid varje tillfälle palperat blåsan och behandlat därefter. Vid det andra besöket var blåsan så gott som tom. Den sista gången blåsan palperades var den liten samt hård och inte rupturerad.

AA har inte tagit beslut om avlivning. Sådana diskussioner har hela tiden skett i samråd med djurägaren.

Stadsveterinär Billströms stipendiefond

Sektionen för veterinär folkhälsas styrelse ledigförklarar härmed stipendier ut Stadsveterinär Billströms stipendiefond. Ändamålet med fonden är att

”utdela stipendier till legitimerad svensk veterinär som ägnar sig åt livsmedelshygien och som önskar antingen genom resor studera någon av livsmedelshygienens grenar eller vid institution bedriva vetenskaplig forskning beträffande detta ämne”.

Disponibelt belopp för utdelning är 177 000 kronor.

Ansökan ställs till Sektionen för veterinär folkhälsa, c/o Helena Höök, Granelidsvägen 14 B, 756 55 Uppsala, e-post helena.hook@slu.se.

Ansökan ska innehålla:
För forskningsprojekt: Beskrivning av projektet, en klar metodbeskrivning, redogörelse för ev preliminära resultat, genomgång av relevant litteratur samt en utförlig ekonomisk kalkyl med angivande av eventuella ytterligare bidragsgivare.

Till samtliga ansökningar skall bifogas meritförteckning inkl publikationsförteckning.

Ansökan ska inges i 1 pappersexemplar och som pdf eller i 5 pappersexemplar och vara styrelsen tillhanda senast den 31 mars 2011.

Ytterligare upplysningar lämnas av Helena Höök, telefon 070-344 95 89.

Skriv gärna insändare och debattinlägg till Svensk Veterinärtidning, men skriv inte för långt – max 6 000 tecken inkl blankslag.

VETERINÄR BBs ANFÖRANDE

På förmiddagen den fjärde dagen kom katten till BB på kliniken eftersom veterinär AA var bortrest. BB minns inte ordväxlingen med djurägaren. Han bedömde att katten var piggare än den verkat på ägarens tidigare beskrivning. BBs bedömning blev att invänta provsvar som skulle komma senare under eftermiddagen innan man fattade beslut om avlivning.

Vad som sedan beskrivits av djurägaren måste vara en ren missuppfattning. BB minns inte vad som sagts dem emellan men han vet att han inte uttryckt sig så som ägaren beskrivit.

Senare på eftermiddagen talade han åter med ägaren i telefon och de kom överens om att undersöka eller avliva katten senare under kvällen, eftersom BB som jourveterinär hade mycket att göra. De möttes på kliniken ca kl 21.00. Djurägaren berättade då för BB att hon trodde att katten just hade dött. Han undersökte och konstaterade att katten var död. Ägaren ville att BB skulle ge en avlivningsspruta för att vara säker, vilket också skedde.

JORDBRUKSVERKETS YTTRANDE

Jordbruksverket anser att veterinär AA och BB agerat försumligt i respektive yrkesutövning.

Det framkommer att djurägaren vid samtliga besök framfört att katten inte har kissat. Då blåsan inte var förstorad har AA och BB förutsatt att katten ändå hade kissat, utan att ägaren märkt det. Jordbruksverket anser att AA och BB skulle ha säkerställt att katten kunde kissa då ägaren upprepade gånger sökt veterinär av den anledningen. Av journalanteckningar framgår att AA försökte sätta en kateter utan att lyckas vid det första besöket. Även den tredje behandlande veterinären försökte sätta kateter utan att lyckas. Försök att sätta kateter har därefter inte gjorts enligt journalerna. En liten urinblåsa trots att katten enligt anamnesen inte kissat på flera dagar och dessutom fått vätsketerapi borde leda till misstanke om ruptur.

ANSVARSNÄMNDENS BEDÖMNING

Djurägaren kontaktade veterinär AA akut då hennes katt inte kunde kissa. AA konstaterade en hård urinblåsa som smärtade vid palpation. Katten sederades och försök att föra in en kateter i urinröret misslyckades varför urinblåsan tömdes via cystocentes. AA skickade därefter hem katten utan att försäkra sig om att det fanns fri passage i urinvägarna. Inte heller vid återbesöket påföljande dag förvissade sig AA om att kattens urinvägar var fria trots djurägarens påpekande om att katten inte hade kissat. Genom detta förfarande har AA visat prov på grov oskicklighet och ett agerande som strider mot vetenskap och beprövad erfarenhet. Vare sig palpation av penis eller eventuell förekomst av kristaller i urinen är metoder som kan fastställa om urinstopp föreligger.

Ytterligare en dag senare återkom djurägaren med katten till veterinär BB. Trots att kattens allmäntillstånd var nedsatt försökte inte heller BB kateterisera kattens urinvägar. Kattens tillstånd var redan vid första besöket allvarligt och krävde akut behandling.

Ansvarsnämnden instämmer i Jordbruksverkets uppfattning att en liten urinblåsa trots att katten enligt anamnesen inte urinerat på flera dagar och dessutom fått vätsketerapi borde ha lett veterinärerna till misstanke om urinblåseruptur.

Veterinärerna har enligt ansvarsnämnden agerat försumligt i sin yrkesutövning då de inte omgående har gett adekvat behandling eller remitterat katten till annan veterinär för behandling. Ansvarsnämnden finner att veterinärernas hantering av katten inte överensstämmer med vetenskap och beprövad erfarenhet. Bristerna i deras respektive veterinära yrkesutövning är så allvarliga att påföljderna bestämdes till varningar.

JOHAN BECK-FRIIS

HÅTUNALAB
BLODPRODUKTER FÖR DIAGNOSTIK OCH TERAPI

Foto: © Camilla Österlöf

Plasma till föl som inte får tillräckligt med råmjölk.

Dokumenterat innehåll av antikroppar mot rotavirus och influensa.
Plasma framställd från egen isolerad besättning. SNAP-Foal medföljer för kontroll av fölets IgG-halt. SNAP-Foal kan även beställas separat.

Riskera inte fölets hälsa!
Se till att plasma alltid finns på lager inför fölsäsongen.

HÅTUNALAB AB
HÅTUNAHOLM | 197 92 BRO
MOB. 070-55 17 304
TEL. 08-582 431 20
FAX. 08-582 433 17
HATUNA@HATUNALAB.COM

ORG. NR. 556810-7055 | REG. F-SKATT

Vilken är din diagnos? – Svar

SVAR OCH DISKUSSION

Svar: subkronisk purulent diskospondylit.

På gränsen mellan de båda kotorna, dvs belägen i intervertebraldisken och med övergrepp på närmast intilliggande benvävnad, ses en knappt centimeterstor, cirkulär process. Processen, som består av en rosaröd massa/ett rosarött exsudat (Figur 4, svart pil), har smält ner och ersatt disk- och benvävnaden i området. Mikroskopisk undersökning av de centrala delarna i processen visar ett inflammatoriskt exsudat dominerat av rikliga mängder neutrofiler (Figur 5, svart pil), och en del makrofager (Figur 5, grön pil). I de mer perifera delarna av processen ses en något äldre inflammation med bindvävsinväxt (Figur 6, svart pil), kapillärförekomst (Figur 6, blå pil) och infiltration av många plasmaceller (Figur 6, röd pil). Sammantaget framträder bilden av en purulent diskospondylit (inflammation i intervertebraldisk med övergrepp och utveckling av osteomyelit i intilliggande kotor), där bindvävsinväxten och infiltrationen av plasmaceller signalerar att inflammationen är av något äldre datum.

Diskospondylit hos hund är vanligen bakterieorsakad. Oftast uppkommer inflammationen genom en primär bakteriemi, men spridning från en infektion någon annanstans i kroppen förekommer också. Bakterier som har isolerats från hundar med diskospondylit är bland annat *Staphylococcus* sp, *Pseudomonas* sp, *Enterococcus* sp och *Brucella* sp. *Staphylococcus aureus* uppges vara den mest frekvent förekommande patogenen. Svamp (*Aspergillus* sp) förekommer som orsak till diskospondylit hos hund.

Hos den aktuella hunden gjordes ingen bakteriologisk

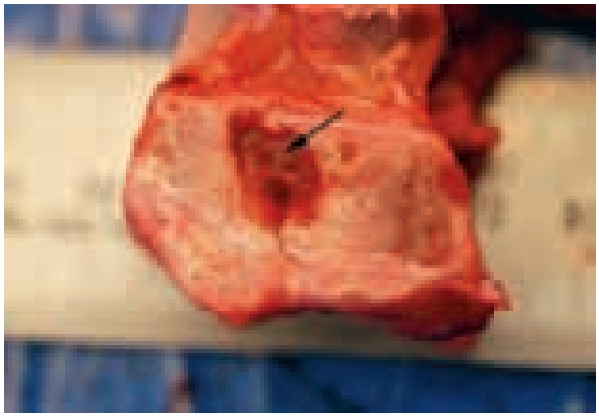

FIGUR 4. *Centralt i bilden, belägen i intervertebraldisken och närliggande delar av kotorna, ses en cirkulär inflammatorisk lesion bestående av rosaröd massa/rosarött exsudat (svart pil).*

noterat

Hemsida om cancer hos hund och katt

Patricio Rivera, klinikveterinär på Universitetsdjursjukhuset vid SLU och forskare vid Uppsala universitet, startade i december en hemsida om cancer hos sällskapsdjur, www.djurcancer.se.

– Jag har förhoppningar om att också kunna bidra till förståelse av sjukdomen både hos människa och hos hund, skriver Patricio Rivera på sin nya webbsida. Målgruppen för hemsidan är djurägare som söker allmän information om cancersjukdomar hos hund och katt, om diagnostik och behandlingar. Även forskning inom området finns beskrivet.

– Avsikten är att ge informell och seriös information insamlat från många olika källor. På ett enkelt och lättillgängligt sätt vill jag sammanfatta den nuvarande kunskapen om cancer hos hund och katt, skriver Patricio Rivera.

AVS Acta Veterinaria Scandinavica
ACTA VETERINARIA SCANDINAVICA

Den vetenskapliga tidskriften Acta Veterinaria Scandinavica, skapad av de nordiska veterinärförbunden, publicerar sedan 2007 sina artiklar enbart elektroniskt på Internet. Allt material i tidskriften ligger i sin helhet fritt åtkomligt på adressen www.actavetscand.com. Utgivningen finansieras via en avgift från de publicerade författarna, med de nordiska veterinärförbunden som ekonomisk garant.

För aktuellt innehåll och tidigare publicerade artiklar i Acta Veterinaria Scandinavica hänvisas till hemsidan **www.actavetscand.com**.

odling från den inflammerade kotan, men den inflammatoriska reaktionens mikroskopiska karaktär, ett purulent exsudat dominerat av rikliga mängder neutrofiler och makrofager, är typiskt för bakteriell diskospondylit såväl som för bakterieorsakade inflammationer i allmänhet. Bindvävsinväxten och kapillärproliferationen i inflammationshärdens periferi utgör tecken på försök till inkapsling och avgränsning av infektionen. Får denna reaktion utvecklas till fullo, bildas så småningom en fibrös kapsel runt det centrala exsudatet och en regelrätt abscess uppkommer.

Diskospondylit orsakar smärta och kan medföra diverse komplikationer som förvärrar det kliniska tillståndet. Så förekommer t ex spridning av inflammationen till hjärnhinnorna och patologiska frakturer i de drabbade kotkropparna, med ytterligare instabilitet och stor risk för traumatiska skador på ryggmärgen som följd. Grava neurologiska störningar kan då tillstöta.

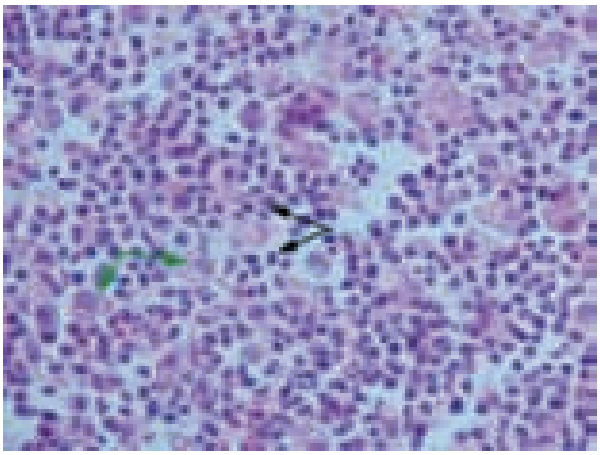

FIGUR 5. *Purulent diskospondylit, centrala delar. Rikliga mängder neutrofiler (svart pil) och makrofager (grön pil) ses i det inflammatoriska exsudatet. HE-färgning, cirka 600 gångers förstoring.*

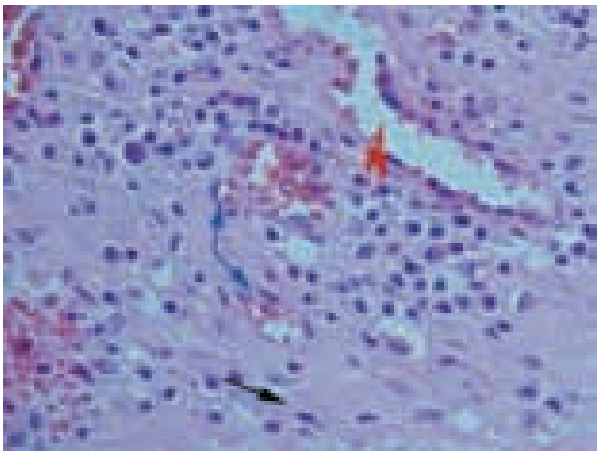

FIGUR 6. *Purulent diskospondylit, perifera delar. Notera bindvävsinväxt (svart pil), nybildade kapillärer (blå pil) och infiltration av plasmaceller (röd pil), HE-färgning, cirka 600 gångers förstoring.*

noterat

Vårdades på akuten efter hästkur

En 28-årig man fick akut sjukvård sedan han misstänks ha tagit hästmedicin, rapporterade Östgötakorrespondenten den 12 januari. Samme man misstänks tillsammans med en 42-årig bekant ligga bakom inbrottet mot en veterinärbil i Borensberg tidigare under veckan.

Polisen larmades till en lägenhet i Motala där en 28-åring och en 42-åring befann sig på kvällen. Då en av dem knappt var kontaktbar kontaktades ambulans. Mannen vägrade dock och gjorde motstånd. Polisen fick till slut köra mannen till lasarettet i Motala. Enligt en bulletin var han endast lindrigt skadad och lämnade sjukhuset på eget initiativ nästa morgon.

Polisen genomförde husrannsakan i männens bostäder och påträffade i en av dessa gods som kan härledas till ett inbrott mot en tjänstebil från distriktsveterinärstationen i Borensberg. Bland det beslagtagna godset finns mediciner, sprutor och kanyler och man tror att 28-åringen kan ha varit påverkad av hästmedicin.

Nyhet! E-recept för alla veterinärer. Apovet DJURAPOTEKET

Direktleverans av läkemedel till kund och klinik. Mer information hittar du på www.apovet.se eller 0774-42 14 00

bokanmälan

Stora boken om hundens hälsa

”Stora boken om hundens hälsa” har tillkommit på initiativ av fotografen Eivor Rasehorn och är skriven av veterinärerna Kerstin Bergvall, Alexandra Eiger, Ole Frykman och Lotta Möller – en imponerande samling av den veterinärmedicinska specialistkompetens som finns i vårt land. Hundpsykolog Anders Hallgren har skrivit om hundens beteendemässiga behov, så ämnet ”hundens hälsa” är belyst från många håll.

Boken är uppdelad i kapitel utifrån organsystem och tar upp dels den normala funktionen och sedan olika problem och sjukdomar som kan uppstå. Även olycksfall och sårvård och frågor runt försäkringar behandlas.

Dispositionen är tilltalande och texten lättillgänglig – flera kapitel är uppbyggda utifrån lätt identifierbara frågor med uttömmande och lättförståeliga svar. Författarnas diskussioner och svar vittnar om stor kompetens. Samt stor förmåga att förmedla denna kunskap.

Bilderna i boken är mycket fina. De knyter an till texten och ger den en ytterligare dimension. I slutet av boken finns ett uttömmande ordregister som gör det lätt att använda boken som en uppslagsbok.

INTRESSANT OCH VÄLSKRIVEN

Jag fick det hedersamma uppdraget att läsa boken och ge ett omdöme – resultatet blev att jag sträckläste den från pärm till pärm, då jag fann den både intressant och välskriven. Jag lärde mig också en hel del.

Eftersom jag mest arbetar med olika frågeställningar runt ögon hos hund och katt ”lusläste” jag förstås kapitlet om ögon. Där fastnade jag ett tag, då jag upplever att en del missats vid faktagranskningen. Synd.

Att hundens psyke, hundens beteendemässiga behov, belyses i ett eget kapitel är viktigt. I många fall glöms den delen bort – dock inte i denna bok. Förtjänstfullt. Detta gör boken mer övergripande.

KAN AVNJUTAS FÖR NÖJES SKULL

”Stora boken om hundens hälsa” är en god bok för alla med intresse för hundar och hundhälsa. Där finns material för den nyblivna hundägaren såväl som den erfarna uppfödaren. Texten är lätttillgänglig och boken kan användas även som en uppslagsbok tack vare det omfattande registret. Men som redaktören Ulla Barvefjord skriver i förordet ”... en bok av detta slag kan inte vara heltäckande. Specialinformation måste man ändå hämta på annat håll."

Boken kan därtill avnjutas för nöjes skull – att bara bläddra i – tack vare de mycket stämningsfulla och talande bilderna. De skänker boken en ytterligare dimension, som sagt.

Detta är inte bara en bra textbok med mycket information – det är också en fin fotobok för hundälskare! Jag lyckönskar författarna och vill rekommendera boken till alla som är intresserad av hundhälsa. En fin ”ge bort”-bok.

EVA HERTIL
leg veterinär

FAKTA

STORA BOKEN OM HUNDENS HÄLSA
VANLIGA PROBLEM/
EXPERTER SVARAR PÅ DINA FRÅGOR

FÖRFATTARE: Kerstin Bergvall, Lotta Möller, Ole Frykman, Alexandra Eiger, Anders Hallgren.

FÖRLAG: Bokförlaget Semic, Sundbyberg, 2010.

ANTAL SIDOR: 141, rikligt illustrerad med fotografier av Eivor Rasehorn.

PRIS: ca 150 kronor exkl frakt vid köp via Internetbokhandeln.

ISBN-NUMMER: 978-91-552-5600-5.

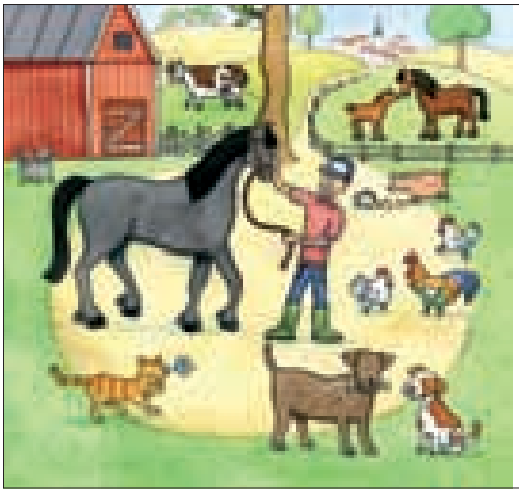

Sorbact®

Sorbact för alla sår

Använd Sorbact vid alla typer av sår och svampinfektioner, för att rensa upp eller minska risken för infektion. Ingen risk för resistensutveckling eller negativa miljöeffekter. Sortimentet består av kompress, tamponad, rundtork, gelkompress samt absorptions- och filmförband. Sorbact tillverkas i Askersund. För mer information: pharma@abigo.se

Hela sortimentet finns hos din grossist!

abigo
ABIGO Medical AB • Ekonomivägen 5 • 436 33 Askim
Tel: 031-748 49 50 • Fax: 031-68 39 51 • pharma@abigo.se • www.abigo.se

bokanmälan

Med knorr på tillvaron! En grisdoktors irrfärder

I HASORNA PÅ JAMES HERRIOT

Efter en inledande devis lydande ”Om man inte kan skratta åt sina egna misstag kan man inte skratta åt andras. Och det vill man ju!” är stämningen god redan när man börjar läsa kollega Per Beskows nyutkomna bok ”Med knorr på tillvaron – en grisdoktors irrfärder”.

FAKTA

MED KNORR PÅ TILLVARON! EN GRISDOKTORS IRRFÄRDER

FÖRFATTARE: Per Axel Beskow.

FÖRLAG: MBF Bokförlag.

ANTAL SIDOR: 158, rikligt illustrerad av Ursula Wilby.

PRIS: Ca 120 kr exkl frakt och porto vid köp via internetbokhandeln.

ISBN-NUMMER: 978-91-85635-35-1.

I kåseriform (100 % svinaktiga kåserier garanteras enligt omslaget), tar författaren oss med in i den värld alla något äldre lantbrukspraktiserande veterinärer så väl känner igen, både från gårdarna och när man försöker (ibland tvingas) vara smådjurspraktiker. Här finns fallen som går väl och fallen som går fel. Här finns människorna med åsikter, ibland mycket bestämda, både om veterinären och dennes lyckade ingrepp eller tillkortakommanden. Och här finns distriktsveterinärens och djurhälsoveterinärens göranden och låtanden både som de utförs och som de borde ha utförts.

Men framför allt finns en kärleksförklaring till ett utdöende småbruk och dess djur och människor. Att en och annan anonymt inlindad veterinärkollega får sig vänliga sparkar gör inte det hela tråkigare. Allt presenteras med glimtar i båda ögonen och framför allt med ett frustande välbehandlat språk.

LÄS BOKEN

Vill ni ha några trevliga kvällar, läs boken. För hugade köpare finns den att beställa via internetbokhandeln eller att köpa i den vanliga bokhandeln, och priset är sisådär 110–180 kronor. Men av en anledning som framgår i boken har Per tagit med sig sitt mellannamn som artistnamn, så författare till boken heter Per Axel Beskow, f d distriktsveterinär, numera djurhälsoveterinär i det centralt belägna Fällforsselet, mitt emellan Kiruna och Norrtälje.

KALLE HAMMARBERG
leg veterinär

kanslinytt

Sammanträdesplan

Preliminär sammanträdesplan för förbundsstyrelsen (FS), Arbetsutskottet (AU), SVS kollegium och fullmäktige 2011.

FÖRBUNDSSTYRELSEN (FS)
30—-31 mars (gemensamt med kollegiet), Ulvsunda slott
9 maj, plats ännu ej bestämd
31 augusti, förbundskansliet
26 oktober, förbundskansliet
30 november – 1 december, förbundskansliet

ARBETSUTSKOTTET (AU)
21 februari, telefon
2 mars, telefon
17 mars, förbundskansliet
13 april, telefon
27 april, förbundkansliet
9 juni, telefon
22 juni, telefon
17 augusti, förbundskansliet
14 september, telefon
27 september, telefon
12 oktober, förbundskansliet
9 november, telefon
22 november, förbundskansliet
14 december, telefon

SVS KOLLEGIUM
17–18 februari, Noors slott
30–31 mars (gemensamt med förbundsstyrelsen), Ulvsunda slott
14 juni, plats ännu ej bestämd
6 september, förbundskansliet
25 oktober, förbundskansliet
7 december, förbundskansliet

FULLMÄKTIGE
18–19 maj, Villa Brevik, Lidingö/Stockholm

Sammanträdesrummet på Garvargatan komer inte att kunna användas under perioden 1 februari till 30 juni eftersom kansliet kommer att använda lokalerna med anledning av renovering. Med reservation för eventuella ändringar.

Ny tjänst – ny lön – nya anställningsvillkor?

Om du står i begrepp att byta arbete eller om du skall tillträda din första tjänst *kontakta förbundskansliet* för rådgivning innan du träffar avtal om anställningen. Ring Amelie Lothigius eller Anders Lefrell, tel: 08-545 558 20.

KONGRESSER & KURSER

Svenska

v 6

9/2 -11. Seminarium om Yersinia enterocolitica, Uppsala. Arr: SLV, SMU och SVA. (SVT 1/11)

v 7

16/2 -11. Seminarium i kejsarsnitt på nötkreatur, Alvesta. Arr: Distriktsveterinärerna. (SVT 1/11)

17/2 -11. Seminarium i kejsarsnitt på nötkreatur, Uppsala. Arr: Distriktsveterinärerna. (SVT 1/11))

v 8

25–26/2 -11. Kurs Dental röntgenteknik, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 9

4–5/3 -11. Kurs Klinisk cytologi, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 10

10–11/3 -11. Kurs Ledproblem hos hund, frakturer, ryggproblem & neurologi, Västerås. Arr: ReDog. (SVT 1/11)

11–12/3 -11. Kurs om Endodontics och Maxillofacial trauma, Borås djurpark. Arr: Svenska sällskapet för djurtandvård. (SVT 1/11)

v 11

14–15/3 -11. Kurs Akuttandvård, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

15–16/3 -11. Kurs Sjukdomar i luftvägarna, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

17–18/3 -11. Kurs Djurtandvård, Halmstad. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

19/3 -11. Kursdag med ögonföreläsningar, Steningevik. Arr: Svenska sällskapet för veterinär oftalmologi (SSVO). (SVT 1/11)

v 12

22–23/3 -11. Svenska djurhälsovårdens vårkonferens 2011, Billingehus. (SVT 16/10)

24–25/3 -11. Grundkurs i smådjurskirurgi, del 1, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 14

7–8/4 -11. Kurs Avancerad Endodonti, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

NY 7–8/4 -11. Kurs om katter i grupp, med fokus på infektionssjukdomar arrangeras i Knivsta av SVA. Info: www.sva.se, Bodil Ström Holst, 018-67 40 00 eller Carina Johansson, carina.johansson@sva.se (se annons i denna tidning)

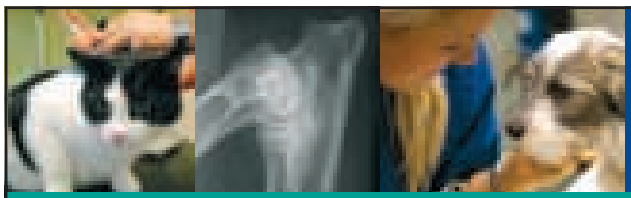

ESKILSTUNA DJURKLINIK

016-13 70 40 • www.eskilstunadjurklinik.se

Veterinär till Eskilstuna

Eskilstuna Djurklinik är en väletablerad klinik i centrala Eskilstuna. Vi söker nu ytterligare en veterinär på deltid.

Tjänstgöringsgrad kan diskuteras. Vi söker dig som har tidigare erfarenhet av smådjurssjukvård. Kollektivavtal finns med Sveriges Veterinärförbund.

Maila din ansökan till annika.henschen@eskilstunadjurklinik.se senast 21 februari.

STIFTELSEN STRÖMSHOLM DJURSJUKVÅRD
är en ledande institution inom klinisk veterinärmedicin. Våra huvudverksamheter finns i Strömsholm där vi har medicinska resurser och kompetens av högsta internationella klass. Ledstjärnan för hela vår rörelse är djup omtanke om både djur och djurägare.

• REGIONDJURSJUKHUSET STRÖMSHOLM • ENKÖPINGS DJURKLINIK • ESKILSTUNA DJURKLINIK • DJURKLINIKEN KÖPING • • DJURKLINIKEN VÄSTERÅS • REGIONHÄSTSJUKHUSET STRÖMSHOLM • SUNDBYHOLM HÄSTKLINIK • HOVSLAGERIET STRÖMSHOLM•

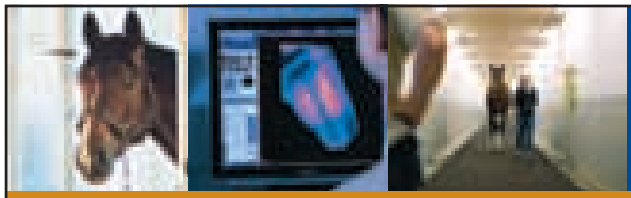

REGIONHÄSTSJUKHUSET STRÖMSHOLM

0220 - 452 00 • www.hastsjukhusetstromsholm.se

Semestervikarier till Regionhästsjukhuset Strömsholm

Regionhästsjukhuset Strömsholm är ett hästsjukhus som ligger i det natursköna Strömsholm. Vi har dygnet-runt mottagning och tar emot c:a 7000 patientbesök per år. Idag är vi 10 veterinärer, 20 djursjukvårdare och 6 hovslagare.

Inför sommaren 2011 söker vi veterinärer till semestervikariat. Vi söker i första hand Dig som har något års erfarenhet men även Du som är nyutexaminerad är välkommen att söka. Kollektivavtal finns med Sveriges Veterinärförbund.

Välkommen med skriftlig ansökan senast den 28 februari till Anders Norén Regionhästsjukhuset Strömsholm, Djursjukhusvägen 11, 734 94 Strömsholm.

STIFTELSEN STRÖMSHOLM DJURSJUKVÅRD
är en ledande institution inom klinisk veterinärmedicin. Våra huvudverksamheter finns i Strömsholm där vi har medicinska resurser och kompetens av högsta internationella klass. Ledstjärnan för hela vår rörelse är djup omtanke om både djur och djurägare.

• REGIONDJURSJUKHUSET STRÖMSHOLM • ENKÖPINGS DJURKLINIK • ESKILSTUNA DJURKLINIK • DJURKLINIKEN KÖPING • • DJURKLINIKEN VÄSTERÅS • REGIONHÄSTSJUKHUSET STRÖMSHOLM • SUNDBYHOLM HÄSTKLINIK • HOVSLAGERIET STRÖMSHOLM•

v 18

NY 6–8/5 -11. VeTA-dagarna arrangeras i Göteborg av VeTA-bolaget. Info: www.vetabolaget.se
(se annons i denna tidning)

v 19

11–12/5 -11. Kurs III Hälsopaket Mjölk (Rådgivningsmetodik och konsultrollen), Mjölby. Arr: Svensk Mjölk.
(SVT 16/10)

NY 13–14/5 -11. Skalpellens vårmöte arrangeras i Göteborg
(se annons i denna tidning)

v 21

27–29/5 -11. Delkurs 2 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 25

20–22/6 -11. Kurs Ortodonti, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 32

13–14/8 -11. Delkurs 1 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 33

17–19/8 -11. Kurs Perfecting primär djurtandvård, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

v 45

10–11/11 -11. Veterinärkongressen, Uppsala. Arr: Sveriges Veterinärmedicinska Sällkap och Sveriges Veterinärförbund.
(SVT 16/10)

v 47

23–24/11 -11. Grundkurs i smådjurskirurgi, del 2, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 48

3–4/12 -11. Delkurs 3 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 49

5–7/12 -11. Kurs Perfecting dental restoration och protetik, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

v 6

9–11/2 -11. Kurs i odontologi for dyrepleiere (samling 2 av 2), Oslo, Norge. (SVT 13/10)

v 8

23–27/2 -11. Basic veterinary chiropractic

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för kliniska vetenskaper, Uppsala

Doktorander

Institutionen för kliniska vetenskaper ansvarar för grundutbildning, forskning och forskarutbildning inom ämnena anestesiologi, bilddiagnostik, epidemiologi, försöksdjursvetenskap, kirurgi, medicin och reproduktion. Inom alla ämnesområden spänner verksamheten över alla djurslag. Grundutbildningen bedrivs främst inom veterinärprogrammet.

Institutionen söker nu tre doktorander inom följande projekt:

Kryptosporidieinfektioner hos nötkreatur

Avd. f. Idisslarmedicin och epidemiologi, ref nr **4150/2010**
Kontakt: Professor Camilla Björkman, 018-67 17 78 / camilla.bjorkman@slu.se

Effekten av metabolisk obalans på befruktning och embryoutveckling hos nötkreatur

Avd. f. Reproduktion, ref nr **12/2011**
Kontakt: Professor Hans Gustafsson, 018-67 23 21 / hans.gustafsson@slu.se

Reproduktion i ekologisk grisuppfödning

Avd. f. Reproduktion, ref nr **14/2011**
Kontakt: Professor Ulf Magnusson, 018-67 23 24 / ulf.magnusson@slu.se

Fullständiga annonser finns på **www.slu.se/ny-doktorand**.

COURSE EXTREMITIES (MODUL IV), Sittensen, Tyskland. (SVT 10/10)

25–27/2 -11. KURS I REHABILITERING OG FYSIOTERAPI – HUND OG KATT, FOR VETERINÆRER OG DYREPLEIERE (SAMLING 1 AV 5), Oslo, Norge.
(SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 10

NY 12–13/3 2011. VINGSTEDKURSUS – FRA JORD TIL BORD – ET AKTUALITETSKURSUS FOR DYRLÆGER arrangeras i Danmark av Den danske dyrlægeforening. Info: www.ddd.dk, Gert Aagaard van Hauen, tlf +4538710888, gaj@ddd.dk
(se annons i denna tidning)

v 11

NY 19–20/3 -11. KURS I ENDOKRINOLOGI, HUND/KATT arrangeras i Viul, Norge av Jan F. Andersen A/S. Info: post@jfa-as.no, www.jfa-as.no

v 12

25–27/3 -11. KURS I REHABILITERING OG FYSIOTERAPI – HUND OG KATT, FOR VETERINÆRER OG DYREPLEIERE (SAMLING 2 AV 5), Oslo, Norge.
(SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 13

30/3–3/4 -11. VETERINARY CHIROPRACTIC: MODULE I – SACROPELVIC, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

v 14

6–10/4 -11. BASIC VETERINARY CHIROPRACTIC COURSE INTEGRATED (MODUL V), Sittensen, Tyskland. (SVT 10/10)

v 17

NY 26–29/4 -11. MALLOREQUINA 2011 – CONTINUING EDUCATION, FORTBILDNINGSSEMINARIER FÖR HÄSTVETERINÄRER I OLIKA ÄMNEN arrangeras på Mallorca, Spanien av Arbetsgruppe Pferd. Info: contact@agpferd.de, www.agpferd.com

NY 30/4–1/5 -11. 2ND INTERNATIONAL CONGRESS OF FOOD HYGIENE arrangeras i Teheran, Iran av Veterinary Council I.R. Iran. Info: www.icfh2011.com

v 19

11–15/5 -11. VETERINARY CHIROPRACTIC: MODULE II – THORACOLUMBAR, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

13–15/5 -11. KURS I REHABILITERING OG FYSIOTERAPI – HUND OG KATT, FOR VETERINÆRER OG DYREPLEIERE (SAMLING 3 AV 5), Oslo, Norge.
(SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

NY 13–15/5 -11. WORLD CONGRESS ON VETERINARY EDUCATION (WCVE2011) arrangeras i Lyon, Frankrike. Info: www.wcve2011.org

v 22

NY 31/5–1/6 -11. FORÅRSKURSUS I FELIN INTERN MEDICIN 2011 arrangeras i Vedbæk, Danmark av Den danske dyrlægeforening. Info: www.ddd.dk, se under SvHKS, Forårskursus.

v 25

22–26/6 -11. VETERINARY CHIROPRACTIC:

När du skriver till veterinärtidningen – tänk på att illustrationer (= foton, teckningar, grafer, röntgenbilder etc) underlättar läsandet.

Livsmedelsverket söker

Officiell veterinär

Till enheten för mellersta Sverige
Placering i Gällersta, Örebro

LIVSMEDELS VERKET

Se annonsen i sin helhet på www.livsmedelsverket.se

• Ultraljud • Foder • Kirurgi • Medicin • Röntgen •

Villa Qrera Djurklinik

Då en av våra medarbetare ska vara föräldraledig söker vi en **smådjursveterinär** som kan arbeta 80-100% under minst 8 månader fr.o.m. maj 2011. Vi söker även en **djursjukvårdare** som kan vikariera hos oss under sommaren. I dag består vår besättning av 3 veterinärer och 4 djursjukvårdare. Kliniken är nyrenoverad och välutrustad. Vi erbjuder kvalificerad djursjukvård i en hemtrevlig miljö. Hos oss ska både kunder och medarbetare trivas!

Vill du mönstra på? Skicka din **ansökan senast den 28/2** till info@qreradjur.nu eller ring vet. Marina Mårtensson Carlsson på tel. 0522- 918 80.

Välkommen till oss i Ljungskile!

Kirurgi • Medicin • Röntgen • Lab.

Lab. • Ultraljud • Foder • Kirurgi

0522-918 80 **www.qreradjur.nu**

➤ **Module III – Cervical,** Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

v 26

30/6–1/7 -11. International symposium on Recent advances in the welfare of livestock at slaughter, Portsmouth, England. (SVT 10/10)

v 29

NY 22–24/7 -11. Equine Back Days arrangeras i Breitenfurt och Wien, Österrike av Agpferd. Info: contact@agpferd.de, www.agpferd.com

v 31

3–7/8 -11. Veterinary chiropractic: Module IV – Extremities, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

v 35

2–4/9 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 4 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 37

14–18/9 -11. Veterinary chiropractic: Module V – Integrated, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/11)

15–17/9 -11. 15th Annual conference of the European society for domestic animal reproduction (ESDAR), Antalya, Turkiet. (SVT 1/11)

v 44

2–6/11 -11. WEVA (The world equine veterinary association) kongress 2011, Hyderabad, Indien. (SVT 12/10)

v 47

25–27/11 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 5 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

ÅMHM
ÅLANDS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSMYNDIGHET

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

lediganslår en tjänst som
praktiserande veterinär

Mer information: www.amhm.ax

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Ordförande	*Telefon*
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
Vice ordförande	
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
PER JONSSON	0155-28 33 18
JK LARSSON	0171-15 31 91
KARIN LUNDBORG	0512-229 19
PER MICHANEK	070-211 51 60
OLOF SKARMAN	070-747 47 64
LARS-ERIK STABERG	070-438 98 78
ELÖD SZANTO	0501-101 68

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
FREDRIKE RITTER	0768-23 35 88
Vice ordförande	
ELEONOR FREDLER	070-341 19 41
Sekreterare	
MONICA LANDSTRÖM	070-211 31 37
Kassör	
CHRISTER GYLLERUP	073-724 57 51
Ledamöter	
KAJSA GUSTAVSSON	070-980 09 65
LARS-GÖSTA LARSSON	070-851 98 42
TONE LINDVÅG	070-260 90 10

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
JOHANNA HABBE	070-522 04 90
Sekreterare	
RITVA KROKFORS WRETEMARK	070-397 35 17
Kassör	
ANN-MARI KJELLGREN	0761-12 71 05
Ledamot	
ANDREAS SANDIN	0730-68 15 94
Suppleant	
ANNE BRUNBERG	070-668 77 16

I veterinärförbundet ingår förutom dessa funktioner ett antal råd, kommittéer och nämnder. Samtliga förtroendevalda förbundsmedlemmar listas på hemsidan www.svf.se

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
PER JONSSON

Vice ordförande:
TORKEL EKMAN

ÅSE BERGSTRÖM
PATRICIA HEDENQVIST
HÅKAN LANDIN
LENA MALMGREN
LOTTA MÖLLER

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
PATRICIA HEDENQVIST

Sekreterare
ANNA GRANLUND

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
HÅKAN LANDIN

Sekreterare
MALIN ÅBERG

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
LENA MALMGREN

Sekreterare
JOHAN BLIX

SEKTIONEN FÖR VETERINÄR FOLKHÄLSA

Ordförande
ÅSE BERGSTRÖM

Sekreterare
OLLE RYDELL

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
LOTTA MÖLLER

Sekreterare
ANNE-LI LJUNGGREN

Rovdjurspolitik

Ett inslag under 2010 års Veterinärkongress var en föreläsning om katters beteende. Tyvärr hann jag inte gå på det föredraget som säkert hade varit väldigt nyttigt för mig eftersom en katt inte är en hund. Det märkte jag väldigt tydligt för ungefär nio år sedan när den gulrandiga kattungen Gustav – ja, vad skulle han annars heta – valde att flytta in hos mig och min vorsteh på en travcamp strax norr om Stockholm.

Gustav utvecklades i rask takt till en hejdundrande jägare. Det passade ganska bra eftersom både jag och min vorsteh delade detta intresse. Det yttrade sig dock lite olika.

Vorstehn jagade vid tio års ålder på kommando. Mitt eget jaktintresse handlade om att ge kommandon till vorstehn, vara med på jakthundsmöten samt skriva diverse artiklar om hur man lägger blodspår och vad hunden ska äta för att orka gå dem.

Den enda äkta jägaren ”med rätt att döda” var alltså Gustav. När han var ett halvt år hade han redan kommit hem med såväl råttor som möss, ormar, ödlor, skator och ett par harpaltar. Hans revir blev allt större och hans intresse för nya byten växte. Hans enda skräck i livet var grannens blixtsnabba saluki. Så fort ägarinnan visslade på sin hund small det i kattluckan och ett rött streck for genom rummet. I övrigt var Gustav ett råskinn och ett rovdjur.

En alldeles vanlig dag när jag satt vid datorn i mitt arbetsrum (fast sanningen är att jag antagligen satt och tittade ut över gården och kollade om grannarnas hästar travade rent på väg till rundbanan) kom Gustav in och satte sig nedanför den överbelamrade bokhyllan.

Ovanpå varje bokrad låg pappershögar instoppade, ni vet sådana där högar av pågående saker som ska läsas vid tillfälle.

Gustav satt länge och funderade, tittade på bokhyllan och funderade igen. Bland alla buntar med nya försäkringsvillkor för häst, förarutbildning för C-kort, dopningsregler inom hundsporten och gamla travprogram fixerade han blicken på en bestämd hög på tredje hyllan uppifrån. Han samlade kraft, tog sats och hoppade rakt upp. Slängde ut tassen, svepte ner högen och satte sig nöjd tillrätta för att studera ”Statens Offentliga Utredningar 1999:146 om Sammanhållen Rovdjurspolitik”.

Suzanne Fredriksson

PERSONNOTISER

Den som inte önskar få sin bemärkelsedag publicerad i SVT måste meddela detta till förbundskansliet eller redaktionen senast två månader före bemärkelsedagen.

Födelsedagar i mars 2011

Ewa G Andersson, Knivsta, 60 år den 4/3
Jan-Otto Lindell, Sollentuna, 70 år den 12/3
Camilla Mejare, Uppsala, 50 år den 13/3
Monika Gerth Löfstedt, Skara, 60 år den 15/3
Marie Ahlgren, Stockholm, 50 år den 21/3
Helena Treffenberg Pettersson, Sigtuna, 50 år den 24/3
Kristina Lilja, Stockholm, 60 år den 25/3
Dagmar Vala Hjörleifdottir, Island, 60 år den 25/3
Jan Andersson, Vänersborg, 60 år den 25/3
Anders Nilsson, Malmköping, 60 år den 28/3
Olof Holmberg, Haninge, 80 år den 29/3

Avlidna

F distriktsveterinär **Ingemar Korsfeldt** har avlidit den 2 januari 2011. Han föddes 1927 i Västra Ed, Kalmar län, avlade studentexamen i Västervik 1947 och veterinärexamen 1955. Han började sin veterinära bana med diverse vikariat, anställdes som AI-veterinär i Mellerud 1956 och som veterinär vid Västra Götalands läns södra hushållningssällskap 1960. Han började arbeta som distriktsveterinär 1963 i Aneby och 1974 i Eksjö med stationeringsort i Aneby. Han pensionerades 1991.

Nynäshamns djurklinik
söker VETERINÄR för graviditetsvikariat

Vikariatet är på ca 75 % och under dagtid med viss kvällstjänstgöring, dock ej helger. Tillträdesdag är den 2 maj 2011.

Vi är en liten smådjursklinik som bedriver både medicinsk och kirurgisk verksamhet.

Vi söker dig som har ett stort intresse och engagemang för ditt arbete som veterinär, samt tycker om att arbeta självständigt. Du är ambitiös, noggrann, ansvarstagande, positiv och flexibel. Du har en god förmåga att kommunicera med djurägare och medarbetare.

Välkommen med din ansökan senast den 4 mars med löneanspråk och Cv till kerstin.wahlin@nynashamnsdjurklinik.se eller Kerstin Wåhlin, Nynäshamns djurklinik, Hammarhagsvägen 26, 149 45 Nynäshamn.

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

Länsstyrelsen i Kronobergs län söker en **biträdande länsveterinär** - ett vikariat t.o.m. 2011-12-31. Tillträde efter överenskommelse.

Mer information på www.lansstyrelsen.se/kronoberg

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: ***www.svf.se***

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: ***suzanne.fredriksson@svf.se***

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: ***brita.trybom@svf.se***

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 070-566 5661, 0734-28 26 80
E-POST: ***info@exponera.net***

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2011		SENASTE DAG FÖR ANNONSMATERIAL
1	18 JANUARI	21 DECEMBER -10
2	8 FEBRUARI	18 JANUARI
3	1 MARS	8 FEBRUARI
4	22 MARS	1 MARS
5	12 APRIL	22 MARS
6	10 MAJ	12 APRIL
7	31 MAJ	10 MAJ
8–9	21 JUNI	31 MAJ
10	16 AUGUSTI	26 JULI
11	6 SEPTEMBER	16 AUGUSTI
12	27 SEPTEMBER	6 SEPTEMBER
13	18 OKTOBER	27 SEPTEMBER
14	8 NOVEMBER	18 OKTOBER
15	29 NOVEMBER	8 NOVEMBER
16	20 DECEMBER	29 NOVEMBER

MANUSSTOPP FÖR ARTIKLAR:
En vecka före senaste dag för annonsmaterial. Mer information finns på www.svf.se

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2011
Sverige: 1 110 kronor + moms.*
Europa: 1 430 kronor + moms, i EU.
Utanför Europa: 1 610 kronor.
**Medlemmar i förbundet har 250 kronor i rabatt*

FACKPRESSUPPLAGA 2009 – 3 100 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*